

P. 11.132

CERNĂUȚI

MARTIE—APRILIE 1942

An. XVII

FĂT-FRUMOS

Nr. 2

ARTĂ
LITERATURĂ

Director: LECA MORARIU
Secretar de redacție:
Octavia Lupu - Morariu

ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ

Anul II nr. 2



Sediul Revistei „Făt-frumos” la București
str. Negel 53
(27 Oct. 1940 — 7 Sept. 1941)

Redacția și administrația: Cernăuți, str. Munteniei 14

3161
935.140

Nu se împru-
mută acasă.

CERNĂUȚI

MARTIE—APRILIE 1942

An. XVII	FĂT-FRUMOS	Nr. 2
ARTĂ LITERATURĂ	Director: LECA MORARIU Secretar de redacție: Octavia Lupu - Morariu	ȘTIINȚĂ VIAȚĂ SOCIALĂ

Intru pomenirea lui Miron Costin *)

La *continuarea* acestei celei mai vechi românești catedre uni-
versitare profane dela Cernăuți—ne rânduim în obștescul ritm al sufle-
tului românesc de pretutindeni, prăznuindu-l pe acela care, în bătrâne
veleaturi, ne-a dăruit cu adevărat scriptură sfântă de permanent în-
dreptar românesc, ca d. p.: „Săntem noi Moldovenii bucuroși să se
lătească Împărăția în toate părțile cât de mult; iar peste țara noastră
nu ne pare bine să se lătească“. Așa a glăsuît Miron Costin către
cutare Vizir turc — ne mărturisește Ion Neculce ¹⁾. Și, la fel, acest
amulet izvodit nouă de Miron Costin (după acelaș Neculce): „Să nu
dăm locul, că pământul acesta este frământat cu sângele moșilor și
a strămoșilor noștri! ²⁾“ — îndemn rostit acu 260 de ani, îndemn atât
de palpitant=actual (în toate sensurile), încât pentru vremea când s'a
rostit pare aproape anacronic... Ne închinăm deci amintirii lui Miron
Costin, dela al cărui viforos sfârșit se împliniau (în pragul Crăciu-
nului trecut—1941) două și jumătate veacuri.

Acum 250 de ani (în Decemvre sau Noemvre ³⁾ 1691), Miron
Costin, fală și vâlfă în rândul marilor cronicari moldoveni, M. Costin,
om pururea drept și oștean al adevărului spus oricând cu toată băr-
băția, M. C., apig apărător al Moldovei și chiar vizionar care între-
zărise unitatea și unicitatea neamului românesc de pretutindeni,—acest

*) Cuvânt rostit în 31 Ian. 1942 la Facultatea de teologie, Cernăuți — după
duioasa slujbă religioasă săvârșită în biserica Sf. Paraschiva.

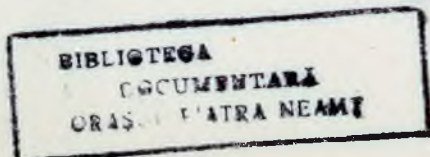
¹⁾ În *Letopisițul Țării Moldovii* cf. M. Kogălniceanu, *Letopisițile Țării
Moldovii* Tom. II 1845, 222.

²⁾ Citatele *Letopisițile*... II 243.

³⁾ Nicolai Costin datează: Dec. 1691.—Dar, cum preciza ilustrul istoric prof.
Ilie Minea la Comemorarea M. Costin (asistată de 43 inși-auditor!!!) din 19 Dec.
1941 dela Universitatea Iași,—după D. Cantemir, *Vita Constantini Cantemirii*, asa-
sinatul s'a săvârșit în Noemvre sau Decemvre 1691.

935.140

1439i
316i



Miron Costin deci își răpunea capul sub barda călăului, la târgul Romanului, pe locul (aproape de actuala Episcopie) care și astăzi se arată cu un semn de pioasă aducere-aminte. Smuls de lângă racla soției sale, pe care tocmai sta s'o înmormânteze la moșia sa Bărboși ⁴⁾ de lângă Roman, fu târit la Roman, unde s'a săvârșit mucenicia lui ⁵⁾ de adevărat Sfânt al Omeniei și al Neamului.

Amănuntele fioresului asasinat ni le-au comunicat urmașii lui întru cronicărie: fiu-său Nicolae Costin (acesta mai eliptic) și, mai cu sfătoșenie (și cu contradicții față de spusele lui N. Costin), Ion Neculce ⁶⁾.

Ar fi să ne întrebăm acum de motivul acestei crâncene tragedii.

Costineștii, căliți de mici în vânzolelile bejenilor și'n cumpenele urgisirilor, prea erau oameni dintr'o bucată. Pe Velicico Costin, Neculce ni-l înfățișează atât de plastic arătând că era ⁷⁾ „mai om decât toți“. Ba Velicico, deosebit de proeminent și'n viața publică, era și deosebit de slobod la gură, devremece (după mărturia lui „Neculai Muste“ și o Cronică anonimă) îndrăznia să-i zică chiar și lui Vodă Constantin Cantemir (acesta un biet oștean, necărturar, abia știind să-și încârlige ⁸⁾ iscălitura) „că omul care nu știe carte este ca un dobitoc“ ⁹⁾.

⁴⁾ Sătuleț astăzi dispărut—cf. Aurel H. Golimas în rev. „Cetatea Moldovei“ An. II Nr. 7 din 1 Apr. 1941, pag. 76.

⁵⁾ Osemințele lui M. C. fură astrucate împreună cu cele ale soției sale la Mă-năstirea Bărboși iar „în 1888 ori (?!?) 1890“—bizar gust ieșenesc (cf., la fel, ... Gh. Asachi)!... —fură „așezate sub soelul statuei“ lui M. Costin dela Iași (ace-las A. H. Golimas, ibidem). Cf. de altfel și D. Cantemir, *Vita Constantini Cantemirii, cognomento Senis*... în ediția Acad. Rom.: *Operele Principelui Cantemir*, Tom. VII 1883, 67: „Inde, capitato Myrone, in eodem, cum uxore monumento conditus fuit“—Miron C. fiind ucis până încă nu-i fusese înmormântată soția, cf.: „Sepulta nondum erat uxor Myronis...“ (ibidem 67).

⁶⁾ La Nicolae Costin, *Letopiseșul Țării Moldovii (Letopisișile II 43)*, Velicico e decapitat nu înainte, ci după Miron. D. Cantemir cit. *Vita Constantini Cantemirii* (66—67) relatează însă, ca și Neculce, întâi despre omorirea lui Velicico, apoi despre cea a lui Miron. În varianta din Cronică „lui N. Muste“ M. Kogălniceanu (*Cronicele României* Ed. a 2-a Tom. III 1874, 88) nu e lămurit care dintre Costinești fură mai întâi ucis.

⁷⁾ Cit. *Letopisișile II* 266.

⁸⁾ „Carte nu stia, ce numai iscălitura învățasă de o făcea“—mărturisește Neculce (*Letopisișile II* 254).

⁹⁾ Cronică anonimă (tradusă în grecește de Alex. Amiras) cf. *Letopisișile III* 97.—La fel *Letopiseșul*! zis al lui Neculai Muste (cit. *Letopisișile III* 28): „spunu de Velicico că ar fi stând de multe ori împotriva voroavei lui Cantemir Vodă, au fost zicând că omul care nu știe carte este un dobitoc, adecă unde nu știa carte Cantemir Vodă“...

Tot atât de desmățat la voroavă se vădia Velicico față de camarila lui Constantin Cantemir, deci față de ginerele lui Vodă, Bogdan Lupu Hatmanul și Visternicul Iordache Ruset, cu privire la cari, varianta la Cronica „lui N. Muste“, ne povestește d. p. că Velicico „nu părăsia la toate mesele domnești a ocări pre Bogdanu Hatmanul și a-i zice cuvinte fără cale, nepurtând grijă de Cantemir Vodă, carele auzia toate și se făcea a nu auzi și toate le răbda“¹⁰⁾.

Om întreg, care știe spune apăsător adevărul (deși în formă mai cărturărească), om întreg deci s'a aflat a fi și Miron Costin. Mărturiile vin iarăși atât de caracteristice. Din vremea lui Ștefan Petriceicu Vodă, clasicul episod relatat de Neculce... Când Vezirul, care ocupea Camenița, îi cere lui Petriceicu un boier, sfetnic de Doamne-ajută; și glăsuște Neculce¹¹⁾: „Trimis-au Vezirul la Petriceicu Vodă... să aleagă pre un boier care-i mai de treabă, să-l trimată la cortul său, că-i trebuiește. Ales-au Petriceicu Vodă din toți boierii țării mai de treabă la voroavă pre Miron Costin... Și mergând Miron Costin la cortul Vezirului, pusu-l-au Vezirul de au șazut înaintea lui și i-au zis Vezirul să-i spue drept: Pare-le lor bine că au luat Împărăția Camenița, au ba? Iară Miron au răspuns că se teme a spune drept. Vezirul s'au zimbit a ride și i-au zis să grăiască, să nu se teamă. Atunce Miron au zis: Sântem noi Moldovenii bucueroși să se lătească Împărăția în toate părțile cât de mult; iar peste țara noastră nu ne pare bine să se lătească.—Atunce Vezirul iar au ris...”

Sau, din zilele aceluiași Petriceicu-Vodă, când acesta, boierilor „oarecum cu sumeție le grăia“ (Neculce¹²⁾), nelăsându-i să plece pe acasă, pentru a-și pune jupânele și copiii la adăpost împotriva iminentelor invazii, iar Miron Costin, fără teama de a fi socotit „alarmist“, „au răspuns: — Ori să fie voia Măriei Tale, ori să nu fie, noi nu ne vom lăsa casele să le ieie Tătarii! — și s'au închinat și i-au zis: — Să fii Măria-Ta sănătos! — și au ieșit afară. Și așa, toți boierii și căpitani au purces, cea după cea pre rând a se închinare și au eșit afară; și cum au eșit afară au început a încălecare pre cai, și au purces cu toții în gios. Iară Petriceicu Vodă au rămas numai singur..., și au început a plângere și a blăstămare pe Miron și pe alții“.

Și iarăși, ambii frați Costinești reacționari față de ultimul lor Domn,—în informația datorită lui Neculce¹³⁾: „Oarece sta împotriva

¹⁰⁾ M. Kogălniceanu, *Cronicele României* III 1874, 87.

¹¹⁾ *Letopisiștile* II 221—222.

¹²⁾ *Letopisiștile* II 227.

¹³⁾ *Letopisiștile* II 259—260.

pentru Țară, Miron Logofătul și cu frate-său Velicico Vornicul; îi zicea lui Cantemir Vodă la masă:—Mai des cu păharele, Măria-Ta, și mai rar cu orânduelee, ... și-i vra să-ți dai Măria-Ta sama odată, și nu-i pute.—Și Velicico și mai tare totdeauna se sfădia cu Cantemir Vodă și cu Iordachi Visternicul“...

Fină, Mironească ironie aceasta, administrată acelui Constantin Cantemir, care, de firea lui, era un foarte hrănaci¹⁴⁾ exemplar, îndesând-o și răsîndesând-o „cu paharele“ așa fel, încât anevoie ar fi putut s'o dregă și „mai des cu păharele“...

Ei bine, acești aprigi Miron și Velicico, mentori ai crudului ade-văr, aruncat, fără șovăire și cu toată patima dragostei de țară, și'n cele mai înalte obraje, zavistuiți încă și de tovarășii lor de tagmă socială (boieri nesățioși de mărire și de procopseală) cu vină, fără vină, ajung jertfele aprigei mâinii pripite a lui Constantin Cantemir. Specia-listul în chestiune, acelaș Ilie Minea¹⁵⁾, va încheia: „Nu știm cât de mincinoase au fost pârile duse la Domn în contra lui Velicico. Ni-meni n'a găsit însă altă vină lui Miron, decât că era fratele lui Velicico“.

Și astfel s'a săvârșit fiorosul dublu-asasinat, care l-a răpus pe cel mai ilustru Moldovean al epocii sale, în vârstă de numai 58 ani—asasinat despre care versiunea Neculce cuvintează... (Suntem în clipa când Cantemir-Vodă, sărîndu-i țandura: „în grabă... în mănăie l-au bătut cu buzduganul și l-au închis în beciu“ pe Velicico¹⁶⁾): „Deci neprietenii lui Velicico atunce au și aflat vreme de au

¹⁴⁾ Neculce mai spunea doar că: „mănca bine și bea bine... La stat nu era mare; era gros, burduhos, rumân la față, buzat...“ (*Letopisișile* II 254).

¹⁵⁾ Buletinul „Cercetări istorice“ An. XIII—XVI 1940, Nr. 1—2, 664.

¹⁶⁾ *Letopisișile* II 266.—Superb monument ridicat (pe nevrute!) de (pornitul, tendențiosul) Dimitrie Cantemir eminenței bărbății a lui Velicico e chiar zugrăvirea acestei ultradramatice scene a bătăii lui Velicico „cu buzduganul“. Adecă: Invitat de Cantemir Vodă să binevoiască a recepti mai bine și mai cu băgare de seamă cartea pentru dânsul compromițătoare — „Veliczko...“, quasi iratus, chartam de manu super mensam abiicit et rem sibi ignotam, notam dicere non posse, etiamsi Princeps iubeat“ (*Vita Const. Cantemyrii* (ed. cit. 64—65). Înfuriat, Vodă apucă buzduganul de pe masă și lovește de câteva ori în... dezarmatul prizonier: „Tunc Princeps, accepto sceptro, quod super mensam stare solet, aliquot illi propria manu... impigit, post eum ad carceres duci iubet“ (cit. *Vita...* 65). Grav zdrobit („graviter percussus“) de selbateca buzdugănire, dărzul frate al lui Miron, escortat la temniță, mai are tîria suflătească de a-i uimi pe cei de față cu cea mai crudă ironie (vrednică de geniul lui Shakespeare!), rostită oarecum c'un zimbet... („hilari tamen facie“): „cum esset egressus, licet graviter percussus, hilari tamen facie, ad adstantes: — Putabam — inquit — aliquid magni momenti a me principem interrogaturum, sed non audivi nisi

zis lui Cantemir Vodă :—Devreme=că că te=ai grăbit de l=ai bătut, nu=l lăsa viu ; păzește de=l omoară, că de va scăpa viu, mâne=poimăne el ne va omori pe toți.—Și el încă îndată au ascultat și l=au scos noaptea de i=au tăiat capul ¹⁷⁾...

Intrigăria, meschinele „îndrăcite“ ale „voitoriului de rău veninuri“—chiar vorba lui Miron Costin ¹⁸⁾ — au continuat a se depăna așa cum fu fatal să fie... : „Și aflară atunce neprietenii vreme de zi=seră lui Cantemir Vodă :—Acum devreme=că ai omorit pe Velicico, trimete de prinde și pe frate=său Miron Logofătul, de=l omoară ; ori vinovat, ori nevinovat, să nu scape, că apoi încă a hi mai rău și de tine și de noi ! — Deci Cantemir Vodă nu și=au socotit viața lui că era trecut cu bătrânețile, om de șeptezăci de ani, de numai căt nu=i sosisă ceasul morții și lui, ce s'au potrivit neprietenilor—și nu și=au cruțat sufletul său, ce ca un tiran au trimes pe Macri, Vataful de Păhârniciei, cu slujitorii din Roman, de au luat de acolo, dela casa lui, dela Bărboși, de l=au dus până în Roman și i=au tăiat capul ¹⁹⁾. Și când l=au găsit Macri acolo la Bărboși, atunce îi murisă și giupă=neasa ²⁰⁾ și nimică nu știa de sfatul frăține=său sau de a celorlalți boieri, că nu era amestecat cu ceilalți boieri la sfat... Zisu=i=au

quaedam puerilia, et a pueris dicta mendacia, quod maxime miror tam gravem virum et prudentem Principem his aurem praeuisse —“ (cit. *Vita* 65). Deci „puerilia“ și „a pueris dicta mendacia“ — scornită învinovățire a lui Velicico ! Iar Constantin Cantemir, care, neștiind carte, era... „ca un dobitoec“, — „gravis vir“ și „prudens princeps“ !... Era deci acest Velicico cu adevărat frate al lui Miron ! Cu adevărat „mai om decât toți“ ! Fapt care cam scapă istoricilor noștri (literari) și istoricilor noștri de până acum.

¹⁷⁾ *Letop.* II 266.

¹⁸⁾ M. Costin, *Letopisiul Țării Moldovii* în Tom. I 1852, 268 — căinând pentru tristețea lui Miron Barnovschi=Vodă, ca într'un straniu presentiment față de sineși : „O îndrăcite a voitoriului de rău veninuri ! Ce nu scornește limba amară a neprietenului !“

¹⁹⁾ În Varianta la Cronica atribuită lui N. Muste, amănuntul : „l=au îngenu=chiatu și i=au tăiatu capul“ (cit. *Cronicele României* III 88).

²⁰⁾ Urita patimă a lui Dimitrie Cantemir vrea să vadă chiar și'n această moarte a soției lui Miron Costin o pedeapsă a ceriului — comentând : „Qui autem ad Myronem missi fuerant, cum domum illius perversiunt, aliud Dei mysterium et iustam vindictam admirantur... uxorem illius, hesternae nocte mortuam et super mensam extensam, ut Moldavis moris est, ... vident“ (*Vita Constantinii Cantemirii*, Ed. cit. 66). Nu uităm că pasionatul, cointeressatul D. Cantemir (ibidem 67) vorbește chiar de răutatea celor doi frați Costin : „Et talis fuit finis horum duorum fratrum, quorum malignitatem Princeps sua leniginitate spatio sex annorum distulit, illi autem eius gratia totidem annis abusi sunt“.

slujitorii, când l-au găsit la Bărboși, să fugă, că nu-i departe în Neamțu; iară el n'au priimit, știindu-se drept; gândia că l-or duce la Iași și se va îndrepta. Iar după ce au venit Macri, și viind zapciu după zapciu să piară, nu i-au mai îngăduit (sc. : să plece la Iași) și au pus de l-au tăiat în Roman²¹⁾.

Amar s'a căit apoi Cantemir Vodă de acest omor precum glăsuște Neculce²²⁾: „după aceea mult s'au căit ce au făcut și de multe ori plângea între toată boierimea și blăstâma pe cine l-au îndemnat de au grăbit de i-au tăiat“. Amarnic s'a căznit marele fiu al lui C. Cantemir de a-l spăla pe tatăl său de aceste crunte și crâncene pete — căci *Vita Constantin Cantemirii* mai ales acest anti-istoric rost îl avea. . .

A voit soarta ca o atât de unică bărbăție intelectuală, gata de a-l înfrunta chiar și pe Domnul Țării, și-o atât de fierbinte dragoste de neam și-o atât de strălucită cărturărie să se prăbușească în chip atât de viforos, ctitorind acolo, pela începuturile veleatului nostru cultural, însângerau altar de jertfă și de mucenicie al lui Miron Costin, dela care, până în zilele noastre, purced îndemnuri și sus-pine ca acestea, spicuite din cea mai pitorească *Predoslovie*²³⁾ a începutului vechi scris românesc: „Începutul țărilor acestora și a neamului moldovenesc și muntenesc și în țările ungurești cu acest nume *Români* până astăzi, de unde sânt veniți întru aceste părți de pământ, a scrie multă vreme la cumpănă au stătuț cugetul nostru. Să încep osteneala aceasta după atâtea vacuri, . . . cu câteva sute de ani preste mine trecute, să sparie gândul. A lăsa iarăș nescris, cu mare ocară înfundat neamul acesta de o samă de scriitori, iaste inimii durere. Biruit-au gândul să mă apuc de această osteneală. . . Zice=va cineva : — Priatine, târziu iaste l După sutele de ani cum să vor putea ști istoriile adevărate de atâtea vacuri. — Răspunz eu : — Lăsat-au putearnicul Dumnezeu iscusită oglindă minții omenești, scri-soarea, dintru carea, dacă va nevoi omul, ceale trecute cu multe vremi le va putea ști și le va putea oblici. . .“

Precum, la fel, din acelaș minunat predoslovnice preambul se izvodesc superbe accente de cărturărească împătămire ca acestea²⁴⁾:

²¹⁾ *Letopisișile* II 266.

²²⁾ *Letopis* II. 266.

²³⁾ *Predoslovie* la *Cartea pentru descălecatul dintăiu*. . . în cit. *Letopisișile Țării Moldovii*, Tom. I, 1852, 3.

²⁴⁾ *Ibidem*, 5.

„Eu, iubite cetitoriule, ... în viața mea, Dumnezeu știe cu ce dragoste eram pururea la istorie, iată că și până la această vârstă!... Putearnicul Dumnezeu, cinstitute și iubite cetitoriule, să-ți dăruiască, după aceste cumplite vremi a anilor noștri, cândva și mai slobode vacuri, intru care pre lângă alte trebi, să aibi vreame și cu cetitul cârților a face iscusită zabavă; că nu iaste altă și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă, decât cetitul cârților“.

Alte chrisostomice cuvinte de aur ale acestui mare cărturar și om, trecute în patrimoniul nostru general dictionic!

Și precum, iarăși la fel, mărturii ale aceleiași generoase pasiuni intelectuale le cetim în *Letopiseșul*²⁵⁾ lui; d. p. în *Voroava cătră cetitoriu*: „Fost-au în gândul meu, iubite cetitoriule, să fac Leatopisășul țării noastre Moldovei den descălecatul ei cel dintâi... Ce sosiră asupra noastră cumplite aceste vremi de acmu, de nu stârn de scrisoari, ce de grije și suspinuri. Și la acest feliu de scrisoare gând slobod și fără valuri trebuiaște; iară noi prăvim cumplite vremi și cumpănă mare pământului nostru și nouă“ — pasagiu arhicaracteristic, în care avântul celui ce, prin multe laturi ale firii sale, era predestinat să fie și poet (precum știm c'a și ajuns stihuitor în căteva rânduri, iar mai ales cu poema *Viața lumii*) gâlgăie în formă perfect-ritmată — de patru dactili plus cuvenita încheiere spondeică²⁶⁾:
cumpănă | mare pă | mântului | nostru și | nouă.

²⁵⁾ *Letopisișul Țării Moldovii* în cit. *Letopisișile* I 1852, 214.

²⁶⁾ Lipsește doar un singur dactil pentru ca hexametrul să fie perfect încheiat. Așadar: *Superstiția și aberația* că prozodia limbii românești n'ar prea îngădui mlădierea dactilică (cf. d. p. Iorgu Iordan în *Buletinul*... „Alexandru Philippide“ vol. IV 1937, 254: „n'avem decât ritm trohaic și ritm iambic“ — și: „traducerile... de epopei antice... sună fals și greoi pentru urechea noastră, care nu se poate deprinde cu spondei și dactili“; apoi același filolog I. Iordan ibidem vol. II 1935, 103: „limba noastră evită, pecăt poate, poziția extremă a accentului în cuvânt“) e dezavuată chiar și de poetul de acu 260 ani Miron Costin! Precum o dezavuiază atâtea alte cazuri! De pildă Bolintineanu care-l nimerește hexametrul pe nevrute, cu:

Mihnea* incalecă, calul său tropotă

Fuge ca vântul

Sună pădurile, fâșăie frunzele

Geme pământul (*Mihnea și baba*)

Altă elocventă serie dactilică la Bolintineanu (*Poezii* I, ed. Șaraga 11):

Bubuie văile, calul s'avântură

Fuge ca cugetul inimii'n dor;

Sboară ca austrul, sau ca eretele

Cătră o pasere singură'n nor.

Dânjuie arborii, umbrele, stelele,

Sau, aceeași pățimașă osârdie mărturisită în *Letopisețul* său²⁷⁾: „Mă vei ierta, iubite cetitoriule, căci nu ți-am scris aceste semne la locul lor; crede neputinței omenești, crede valurilor și cumplitelor vremi; întreabă pre ce vreme am scris și cât (=atâta cât) am scris!”

* * *

Dar Miron Costin stăruie deopotrivă de mare și'n realizarea *Operei* sale, în clarviziunea sa istorică, de autentic istoric, născut iară nu făcut, — cu piforeștile sale retrospecții sau sinoptice popasuri asupra unor largi arii străbătute, popasuri din cari derivă plastice perspective și juste povețe. E cu adevărat mai rarul specimen care nu numai a scris, ci, în atâtea înalte dregătorii ale sale, a și făptuit istorie; cu acel simț al realităților, care-l face să izbucnească cu câte un: „Ori să fie voia Măriei Tale, ori să nu fie, noi nu ne vom lăsa casele să le ieie Tătarii” — sau, împotriva stăruințelor altora (după I. Neculce²⁸⁾: „Dacă n'am mers prin Țara-Muntenească când ne îmbia Șerban-Vodă, iar de aice²⁹⁾ ce să cătăm?”.

Caracteristică e chiar concepția lui M. Costin despre cronică, despre istorie³⁰⁾: „că Letopisișile nu sânt să le cetească omul, să știe numai ce-au fost în vremile trecute, ce mai mult să hie de în-vățătură, ce este bine și ce este rău și de ce să se ferească și ce va urma fiecine”.

Reflexiunea dictonică, strămoșeasca povașă va vârsta deci frecvent aceste pagini de voită înțelepciune. D. p.: „Turcii cu săgeți de bumbac ucidu pre oameni” (unde hainul Abaza Pașa „se arăta foarte blând și cu cuvinte mângăioase”)³¹⁾; sau sinonimul lui *Nu-i cum vrea omul, ci cum dă Domnul*: „iar ascuns giudețul lui Du-

Una cu muntele văile sânt
Murgul meu sforăie, leapădă spumele,
N'ating picioarele lui pre pământ —

unde 16 cuvinte sunt în sine dactilice, deci dactili autonomi, nu realizați cu encliză ori procliză. Și alte elocvente fraze dactilice. . . , hexametri în cel mai banal-cotidian ton ca d. p.: Gheorghe văzând ce se lucră la noi, își luă tălpășița; Văd și'nțeleg eu că n'o fi să fac prea mulți purici pe-aice; Câți filologi, tot atâtea greșeli și năzbâtii în limbă. (Cf. și artic. nostru *Marginalii* în „Revista Bucovinei” An. I 1942, 99—100).

²⁷⁾ cit. *Letopisișile* I 323.

²⁸⁾ *Letopisișile* II 242.

²⁹⁾ scilicet: dela Brașov.

³⁰⁾ *Letopisișile* I 340.

³¹⁾ ibid. I 267.

mnezeu toate gândurile omenești le strămută³²⁾; sau varianta plastică apostrofe „O îndrăcite, a voitoriului de rău veninuri, ce nu scorește limba amară a neprietenului!“: „Iară vrăjmășia acoperită mai mult rău aduce“³³⁾; sau clasicul dicton de circulație generală în cultura românească: „iară nu sânt vremile supt cărma omului, ce bietul om supt vremi“³⁴⁾; sau înțelepciunea experiată de M. C. pe cele câmpuri de luptă, unde-1 știm din vârsta de 18 ani: „Nu toate câte se slobod glonțurile nemeresc; mai larg este pre de laturi decât omul“³⁵⁾; sau cuvântul actualisim în chiar zilele noastre: „Graba perde, adevărat, de multe ori; iară de multe ori și izbăndește“³⁶⁾; sau această încondeiere pentru nestatornicul noroc omenesc — în începutul și finalul ei parcă un vers din *Viața lumii*: „Orb norocul la suiși și lunecos de a stare pe loc, grabnic și de sarg pornitoriu la pogoriși“³⁷⁾.

În acelaș didactic diapazon vor interveni adese chiar directive și sarje pedagogice. D. p.: „O Moldovă! De-ar hi Domnii tăi, cari stăpănescu în tine, toți înțelepți, încă n'ai peri așa lesne. Ce domniile, neștiutoare rândul tău și lacomi, sânt pricină peirei tale, că nu caută să agonisească șie nume bun la țeară, ce caută desfrănați numai în avere să stringă, care apoi totuși se răsăpește și încă și cu primejdia caselor lor; că blăstămul săracilor... nu cade pre copaci...“ sfârșește, aproape folcloristic, pasagiul³⁸⁾. — „O nestătătoare și nice odată încredințate lucrurile lumii! Cum vrăstează toate și turbură și face lucruri împotivă! Când cu cale este a hire frică celor mai mici de cei mari, iară cursul lumii aduce de multe ori, de este grijă celui mai mare de cei mai mici. Fericiți sânt Craii, Împărații și Domnii, carii domnesc așa, să nu le hie de cei mai mici nice odată silă“³⁹⁾. — „O nesățioasă hirea Domnilor spre lăfire și avuție oarbă; pre cât se mai adaoge, pre atăta răhnește. Pohteale Domnilor și Împăraților n'au hotar; având mult cum n'are avea nimică le pare; pre cât le dă Dumnezeu, nu se satură; având Donnie, cinste și mai mare, și mai late țeri poftesc. Deh Derviș, derchilimi auhuzbecdă, vedu pațișah derchilimi, ne-

32) ibid. I 289.

33) ibid. I 293.

34) ibid. I 304.

35) ibid. I 318—319.

36) ibid. I 319.

37) ibid. I 330.

38) ibid. I 236.

39) ibid. I 265.

chin uccedă ⁴⁰⁾—adecă : zece Derviș pe un covor pot încape, iar doi Împărați într'o țeară nu încap.“ ⁴¹⁾ — Sau, pro domo ... oarecum, intru prețuirea sftenicilor domnești : „Așa ferescu pre Domni și țerile voroava cu sftul de primejdii ; că pentru aceea au dat Dumnezeu Împărații, Craii și Domnii cărmuitori țărilor, să aibă sftnici pre lângă sine, cu carii vorovind o treabă să frământa cu voroava lucrul ; și unul una, altul alta răspunzând, se lămurește lucrul care-i mai spre îndămână. Iar ce fac Domnii singuri din gândurile sale sau din șopte, rar lucru este de folos ; că încă în lume n'au născut om până astăzi ca acela, să nu-i trebuiască voroava cu sft“ ⁴²⁾.

Temeinicul simț de real istoric al lui M. C. se vedește apoi în stricta lui nepărtinire, perfect științifică, — oricât de pasionat îl știm atunci când i-i atinsă coarda naționalistă. E deci un fervent protestatar când îi înfierează pe ponegritorii neamului. Pornind dela vrednicul său înaintaș Grigori Ureche, pentru carele are elogii ca acestea : „Laud osărdia lui Ureache Vornicul, carele au făcut din dragostea țării Leatopisățul său ... Numai lui de această țară i-au fost milă, să nu rămăe întru întunearecul neștiinței“ ⁴³⁾—și ajungând la alunecătorii Eu, stratie Logofătul, Simeon Dascăul și Misail Călugărul, cari au izvodit „aceaste basne, că sânt moșii țării aceștia din temnițele Rămului“ ⁴⁴⁾—M. Costin se înverșunează cu răspunsuri ca acestea : „Că cealealte ce mai sânt scrise, adăosături de un Evstratie Logofătul și de un Simion Dascal și de un Misail Călugărul, nu leatopisește, ce sânt ocări și basne“ ⁴⁵⁾ ; „pre acest Simion Dascal, Evstratie Logofătul l-au fătat cu basnele lui, și acel mahlear ⁴⁶⁾ Misail călugărul dela Simion Dascalul au născut, acela fiiu, acestalalt nepot“ ⁴⁷⁾. Ba pasionatul nostru Moldovean va accentua că ocări și basne ca acestea : „Eu, iubite cetitoriule, nicăirea n'am aflat, nice la un istoric, nice Latin, nice Leah, nice Ungur—și (în) ⁴⁸⁾ viața mea, Dumnezeu știe, cu ce dragoste eram pururea la istorie, iață că și până la această vrăstă ! Iar de aceaste basne ce au scris ei, să dea samă ei și de această ocară. Și nice iaste șagă a scrie ocară

⁴⁰⁾ Zicală turcească—tălmăcită, imediat, chiar de M. Costin.

⁴¹⁾ ibid. I 277.

⁴²⁾ ibid. I 285.

⁴³⁾ ibid. I 4.

⁴⁴⁾ ibid. I 4.

⁴⁵⁾ ibid. I 4.

⁴⁶⁾ Ucrainismul *mahlear* = șarlatan.

⁴⁷⁾ ibid. I 4.

⁴⁸⁾ Cf. cit. ediție *Cronicele României* I 1872, 5.

veacinică unui neam, norod, că scrisoarea iaste veacinică; și când ocărăm întru vre-o ză pre cineva, iaste cu greu a răbda, dară încă și în veaci? Eu oi da samă de ale mele câte scriu" ⁴⁹⁾.

Răfuiala pe struna aceasta a orgoliului național continuă apoi și cu Polonul Ian Zamoschie: „Iar iaste altul, de neamul său Leah, Ian Zamoschie, carele orb năvălește că nu sânt Moldovenii, nice Munteanii din Râmleani, ce trecând pe aicea pre aceste locuri Traian împăratul Râmului, și lăsând slujitori de pază, au apucat o samă de Dachi limba râmlească. Vedea=vei apoi cuvintelor lui răspuns și ocară, nu dela mine, ce dela istoricii carii sânt povățuitorii mei" . . . ⁵⁰⁾

Dar pe cât de aprins e M. Costin întru cele ale neamului său—pe atâta de mult știe să nu=și piarză cumpătul de adevărat și obiectiv istoric, glăsuind cu tot aplombul: „Acest războiu cum au fost și cum s'au întâmplat, nice unii părți nefățărind; că nimică nu strică credința așa celor ce scriu Letopisiștile ca fătăria, când veghe ⁵¹⁾ voia unuia și pogoară lucrul, cu hulă, altuia. Noi măcar că am fi datori cu pomenire lăudată mai mult lui Ștefan Vodă, dela carele multă urgie părintii noștri au petrecut, iară, dreptatea socotind, nu pociu scrie într'alt chip" ⁵²⁾.

Precum asemenea scrupulos cronicar nu va pregeța să sublinieze calitățile chiar când dânsule sunt ale adversarului: „că cine ar putea să crează în socoteală, să se înfrângă oastea căzăcească cu ta=bară, de oaste cum este oastea muntenească? Nu se defaimu; ce or pedestrașul, ori călărețul vei socoti, și nu vei afla să hie de protiva sinețășului căzăcesc" ⁵³⁾. Când „adversarul" e polon—și simpatia lui M. Costin p Poloni vin chiar din pruncia și copilandria lui—dânsul nu va uita să sublinieze: „Și aceste toate nu=ți scriu lăudând vre-o parte, ce tocma cum au fost; nu să fac laudă oștii leșești; am pre mulți marturi de țeară". ⁵⁴⁾

Și iarăși dovadă de larga concepție istorică a lui M. Costin e faptul că, în cazul special al mai micii sale Moldove, dânsul înțelege să lămurească și situația mai marilor vecini ⁵⁵⁾, argumentând: „Noi

⁴⁹⁾ ibid. I 5.

⁵⁰⁾ ibid. I 5.

⁵¹⁾ Locuția arhaică vegheu voia cuiva = îi fac pe plac, îl părtinesc, îl favorizez.

⁵²⁾ *Letopisiștile* I 315.

⁵³⁾ ibid. I 311.

⁵⁴⁾ ibid. I 320.

⁵⁵⁾ În acelaș sens reflexiunea: „După aceste toate ce s'au lucrat în Țeara= Muntenească, aice (= în Moldova) domnia lui Ștefan Vodă au fost în pace, de se

să ne înfoarcem la ale noastre. Și de așa avea la cineva pentru acest lucru vre-o hulă, că acest *Letopisîț* mai mult de lucruri străine po-menește decît de loc și de Țară, răspunz că am făcut acest curs pen-tru să se deslege mai bine lucrurile țării noastre, care la acea vreme s'au prilejit. Și aceea să se știe: că țara aceasta, fiind mai mică, nice un lucru singură, de sine, fără adunare și amestecare cu alte țeri n'au făcut" ⁵⁶).

* * *

Contemplând astfel sintetic de tot proeminenta figură a seme-țului cărturar, neaș-Moldovean, care, înainte și îndărăt, se înalță atât de lămurit peste semenii săi, recunoaștem neapărat — a spus-o ⁵⁷) însuși Miron Costin — „că nasc și în *Moldova* oameni“.

Era acest hain=vânzolit, dar aprig=împătimit de carte Miron Costin omul predestinat să ajungă întâi=făclier norodului său, cu cele două opere ale sale de lămurire trecutului și îndrumare viitorului: *Cartea pentru descălecatul dintăiu a Țării Moldovii și neamului moldove-nesc* ⁵⁸) și *Letopisețul Țării Moldovii dela Aaron Vodă, de unde este părăsit de Urechi Vornicul de Țeara=de=gios* ⁵⁹) — de fapt o sin-gură operă, *Cartea pentru Descălecatul dentăiu* fiind concepută nu-mai ca începătură unui mare *Letopiseț întreg* ⁶⁰), care pornind dela Împăratul Traian, s'ar fi încheiat cu cele trăite de Biv=vel Vornicul Miron Costin.

Dar omul de așa neobișnuită expansiune biografică și socială și culturală, trebuia să ajungă mult mai mult; adevă: Rival lui Dimi-trie Cantemir, lămuritor și a străinătății asupra Neamului și Țării sale dintru'ntâi într'o limbă mai puțin universală: în poloneză.

poate zice că are casa aceea pace lângă care alta, lipită de părete, arde; așa și țeara noastră nu se poate zice că au fost cu pace temeinică, când reuțăile den țeara le=șească și den țeara căzăcească nu lipsia“ (ibid. I 331).

⁵⁶) ibid. I 292.

⁵⁷) ibid. I 336.

⁵⁸) ibid. I 1.

⁵⁹) ibid. I 211.

⁶⁰) Cf. *Voroava către cetitoriu* din *Letopisețul* lui (ibid. I 214): „Și prii-measte această dată această puțină trudă a noastră care am făcut, să nu să treacă cumva cu uitarea, de unde iaste părăsit, cu această făgăduință că și *Letopisățul întreg* să aștepți dela noi, de vom avea zile și nu va hi pus prea veacinicul sfat al putearni-cului Dumnezeu țărâi aceștia țeanchiu și soroc de săvârșire“. — Dar, din ne-mila lui Vodă Constantin Cantemir nu ne-am învrednicit de acel *Letopiseț întreg* pe care îndărătnica pasiune cărturărească a lui M. Costin ni l-ar fi putut izvedi.

Erau vremurile când cel mai apropiat occident al nostru (re-vărsat uneori până și prin faimosul, vecinul Codru al Cosminului) trebuia căutat nu înspre soare=apune, ci'n miază=noaptea noastră, în Polonia, — Polonia copilăriei și școlirii și adolescenței și pribegirilor lui Miron Costin. Câte nădejdi politice nu legase M. Costin de puternicii noștri vecini creștini! Și deci, *Cartea pentru Descălecatul dentăi*, Miron Costin o adaptează în două versiuni (una în proză, cealaltă în versuri) ca pentru exigențele poloneze, în operele: *Cronika Ziem Moldawskich y Multanskich* și *Opisanie Ziemie Moldawskiej wierszem* (deci în versuri) — stihuire închinată marelui Crai Jan Sobieski III (mântuitorul din 1683 al Vienei) — încât (fapt, la noi, prea puțin propovăduit) Miron Costin e și-un ilustru nume al literaturii poloneze⁶¹). În prefața redacției versuite, stihuitorul polonez M. Costin se adresează așadar Măriei Sale Craiului, cuvântând: „M'au îndemnat cătră acest lucru însuși duhul Crăieștii Voastre Slave, preamilosiv al meu stăpân, oblicind că precum adunați știri despre țările cele mari și întinse, nu pregetați de a cercetare începuturile și starea țărilor mai mici...”⁶²)

Dar strădania ahotnicului Moldovean M. C., de-a lumina lumea mare asupra patriei sale, nu s'a mărginit numai le atât. Ca în cazul adevăratului Dimitrie Cantemir,—din aprigul frământ sufletesc de a-și face Moldova cunoscută și'n adevărata mare limbă a epocii: în latinește, a rezultat acea tălmăcire a *Letopisețului* său, zisă *Chronicon Terrae Moldaviae ab Aarone Principe*, pe care (fapt iarăși prea puțin popularizat) o știm dela ediția⁶³) lui Dr. Eugenius Barwin'ski. Barwin'ski crede că chiar însuși Miron Costin e traducătorul croniceii sale⁶⁴).

Iar întru aleanul atâtor răstriști ale sale, iscusitul cărturar, care pe neștiute, chiar în *Letopisețul* său, ajunsese la avântata formă a stihuirii, cu acel clasic fragment de hexamtru: „iară noi prăvim cum=

⁶¹) Și-ar ar fi fost mai mare hazul ca să ne-o ia înainte cu prăznuirea lui M. Costin concetățenii noștri Poloni și să-l proslăvească pe al lor Mirona Kostyna în Aula... Politehniceii Cernăuțene...

⁶²) Cf. și cit. *Cronicele României* III 1874 (de fapt 1875—cf. Iacob Negruzzi, *Anal. Acad. Rom. XXXII Mem. sect. ist.*) 488—489.

⁶³) Mironis Costini, *Chronicon Terrae Moldaviae ab Aarone Principe* editid Dr. Eugenius Barwin'ski, Bucurestiiis MCMXII.

⁶⁴) „Quodsi has omnes, quas supra attulimus, parvas quidem sed singulares res perpenderimus, sine ulla dubitatione nobis erit statuendum, Costinum ipse re vera translatozem fuisse“ *Praefatio* pag. XXII.

plite vremi și *cumpănă mare pământului nostru și noastră*“, M. Costin, care și de altfel știa să înfiripe două-trei versuri ⁶⁵⁾, boierul pământean, prieten altui însingurat stihuitor, al Mitropolitului Dosoftei ⁶⁶⁾—acestași Miron Costin deci, ca într-o stranie presimțire a cumplutului său sfârșit, cânta trista triste a vieții îndeobște, cu poema *Viața lumii*. Brodată pe trama religioasă-ascetică „deșărtarea deșărtărilor și toate sânt deșarte“, tinzând să arate „cum iaste de lunecoasă și puțină viața noastră și supusă pururea primejdii și priminealelor“, cum

Nu-i nimică să stea'n veci, toate trec în lume

Toate is nestăfătoare, toate-s nește spume —

— această întâmăiată litanie de strămoșească cuviință creștină, se îngâna cu preambulul—adevărat epitaf vieții sfințite de martiragiu a lui Miron Costin :

A lumii cânt cu jale cumplita viață

Cu grije și primejdii; cum este o ață

Prea suptire și în scurtă vreme trăitoare...

O ! lume hicleană, lume'nșelătoare !..

Când în acea „lume hicleană, lume'nșelătoare“ a vremurilor..., ca o „prea suptire, „ață“, bărbătescul cap al fostului Mare Vornic Țării-de-Jos Miron Costin, se rupse dela gălgăindul trup și bolborosind se rostogoli pe căldărâmul Romanului,—atunci slava Moldovei și a Neamului românesc de peste timpuri și de peste hotare era de mult târnosită și cu fapta în veci trăitoare a viteazului înfruntător de Domnii a luminatei minți de cetitor în crugul leaturilor și a înfricoșat-tremurândelor inimi care de dincolo de cernerea vremurilor ne adie înfiorătorul suspin : Să nu dăm pământul acesta „că pământul acesta este frământat cu sângele moșilor și strămoșilor noștri !“

* * *

Domnule Guvernator, Domnule Decan, ilustră incintă,
Sufletului de Mare Mucenic al lui Miron Costin și veșnicei

⁶⁵⁾ ca d. p. cele din fruntea Letopisețului său : *Stihuri, De Descălecatul Țării Moldovei, Letopis. I 214.*

⁶⁶⁾ carele acesta, crescut sub streșina muntelui Nemțean, în mijlocul Psalmilor lui David, zvâcnia cu dorul lui de codru verde, improvizând un plastic motto de haiducească drumeție ca acesta :

Să fugu pre la munte cu pădure deasă

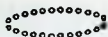
Ca o vrăbiuță să măiu fără casă

(Dosoftei, *Psaltirea în versuri*, Ediția Acad.. Rom 1887, 35).

dăinuiri a duhului lui — o clipă de creștinească aducere aminte (În treaga asistență se ridică)...

Și astfel, și cu roșia Jertfă a Marelui nostru Cărturar=Mucenic, am desființat astăzi,—preoți ai Crucii, ai spadei și ai cărții, roșia pân-gărire de ieri a acestor amvonuri academice!...

Leca Morariu



„Prietenii“

I.

(Fragmente)

Sub acest titlu colaboratorul nostru a compus un poem dramatic în patru scene — scrisori, tratând legătura de prietenie dintre Eminescu și Creangă în perioada 1875—1883, când trăiau despărțiți și izolați, fiecare cu nevoile și amarul său, jinduind după fermecatul trecut.

În „epilogul“ poemului său autorul spune între altele: „Poemul nostru merită, credem, cu oarecare îngăduitoare bunăvoință, denumirea de *dramatic*, fără să întrunească totuși formal condițiile obișnuite, caracteristice ale acestui gen poetic: are numai doi actori, amândoi bărbați și totdeauna singuri pe scenă (cu toată prezența binesimțită a celui alt!); monologând la mari distanțe de loc și de timp și dialogând totuși în aceeași clipă în gând și prin scrisori; nicio intrigă complicată; nicio acțiune propriu zisă, ci numai patru simple momente de intensă viață sufletească, scene, scrisori — ilustrate, de un dramatism înduioșător, care se consumă încet și discret în singurătate de pustiu, — ca două oficioase mucuri de lumânare în două cimitire părăginite, unde a început să bată un vânt tăios și rece de toamnă, și peste cari se lasă grăbită perdeaua cernită a amurgului, prevestitor al unei nopți eterne: bujdeuca cu cerdacul din fața Cîrifului ieșan și tipografia „Timpului“ din București.

L. Craioveanu

II.

Din scena I-a

Cum e pela voi? Pe=icea viscolește și-i troian,
De ger grinda'n pod trosnește și nu poți ieși=n medean,
Ba nici chiar în hudicioară, să legi vorbă c'un vecin,

Sau să te răpezi la crâșmă, dup'o ocă de pelin,
 Să cinstești pân' ți-i bea mintea, ca să uiți că mai trăești,
 Și-ațipind în visu=ți dulce pe Bădia să'ntâlnești,
 Și să'ncepi qiznou o viață fericită, dulce foarte...

Dar glas tainic îmi șoptește: „— De=acu nu-i mult
 [pân' departe!

Rabdă, Ionică, oleacă, n'o să treacă mult și vine
 Vremea și=ai să vezi cu ochii, că dincolo nu-i de tine,
 Cum n'a fost nici de Turbincă!... Viața poate n'are rost
 Dar pe lumea ceealaltă, cine ști, de nu-i mai prost?“
 Ce zici, Mihăiță dragă, viața'n ceea lume este?
 Ori aiaștă mângăiere doară=i numai o poveste
 Pentru cei săraci cu duhul, ce pe=aicea pătimesc
 Dar cu gândul la răsplată rabdă și nădăduesc!...

*

N'au rămas decât cinci zile și, iaca Crăciunul vine
 Și mă'ntreb măhnit: cum oare l=om petrece fără tine,
 Stând în odăița caldă, singur pintre=ai mei motani,
 Așteptând colindătorii, cum făceam și'n ceilalți ani?
 Dar se vede, așa mi=i scrisul!...

Închid ochii și visez...

Aud glasuri dulci afară, iar, când cat, mă minunez:
 Gâflan, Goian, Mogorogea, c'o stea mândră, luminoasă
 Și cu fețe'mbujorate!....

Mă trezesc! Pustiu în casă!

Numai eu și'n jur motanii!... Și m'apucă=un dor așa,
 S'o zbughesc și eu în noapte și să'ncep a colinda,
 Cum făceam în vremea ceea, croind lumea'n lung și'n lat,
 Până m'oiu trezi cu steaua pe tărâmul celalant!...

Din scena a II=a

De câte ori, iubite, de noi mi=aduc aminte,
 O mare'nvolutură năzare înainte:
 Eu sânt luntrașul sarbăd, cu vâsle obosite,
 Ce=abia mai luptă încă cu valuri îndârjite,
 Pe când al său tovarăș pe țarmuri a rămas
 Și înapoi îl cheamă cu jalnic=dulce glas.
 Și'n vreme ce talazul spre larg îl tot împinge,
 Aude cum în urmă=i duiosul glas se stânge —
 Departe, mai departe; încet, tot mai încet,

Împlând cu dor de moarte un suflet sfășiet.
 Ce rău îi pare=acuma, că s'a desprins din loc!
 Și lăcrimând își plânge pierdutul său noroc...
 Sântem tot mai departe deolaltă amândoi:
 Tu, brad clătit de vânturi, eu, val bătut de ploi!

*

Te=aș ruga, mări ruga,
 Să=mi trimiți prin cineva
 Ce=i mai mândru'n Valea ta:
 Prispa cu taclalele,
 Oala cu sarmalele;
 Cerul și cu stelele,
 Vinul cu ulcelele;
 Sacul cu poveștile,
 Cafeaua cu ceștile;
 Motanii cu caierul,
 Ciriul cu aierul;
 Teiul sfânt cu florile
 Și privighetorile!
 Amarul să=l îndulcesc,
 Fruntea să mi=o descrețesc,
 Dorul să mi=l ostoiesc!
 Că și eu trimite=voiu,
 Ce=are Bucur mai de soiu
 În târla lui cea de oi,
 Să mai uiți cele nevoi!

*

Iacă'ncheiu epistolia,
 Că'nchide tipografia,
 Iar în casa cui ne are
 Mică=i soba, frigui mare,
 Și nici muc de lumânare.

Din scena a III-a

Dar abia cuvântul mi=a zburat în vânt,
 C'a țâșnit Sâmpetru fulger din pământ,
 Încrunat la față, mânios foc=pară:
 „— Am aflat a voastre gânduri de ocară!
 Dacă nici aicea nu vă săturați,

Atunci fără multă vorbă să=mi plecați !
 O să se căiască Domnul, că n'a vrut,
 Să urmeze sfatul, ce l=am dădut ;
 Dar măcar acumă să=mi deie dreptate,
 Că pentru=așa poame nu=i loc în Cetate !
 „— Prea'nălțate, zis-am, nu te potrive !
 Și Haldeii iștia în Raiu nu=i primi !
 Oacheșul de colo par'că nu=i în toate :
 Stă ca mut într'una, se'ntreabă, socoate,
 Iar credință n'are cât bob de muștar ;
 Cestalt, bălanul, îi mare coțcar,
 Ce=ar vrea să'ntroloace Iadul lui cu Raiul !
 El, care în lume și=a mâncat malaiul
 S'a vârit aicea, numai să ne'ncurce,
 Răspopitul Naibii, Raiul să ni=l spurce !
 L=ai uitat, pe semne, Doamne luminate,
 Pe Ivan Turbincă?... Ista=i a lui frate
 Bun de cruce!...

*

Dar când stau acumă și mă mai gândesc,
 Altfel văd eu treaba și mă dumiresc ;
 Rău 'ntreg pe semne=i dela Cănilic,
 Cel de patimi mare, iar de suflet mic,
 Care, pela poarta Raiului bătând
 Mereu tot de=a surda, m'a văzut întrând
 Și pizmaș cum fost=a toată viața sa,
 Faimă proastă=mi scoase de=am dat de belea.
 Dară vorba ceea : groapă să nu sapi
 Altuia, ca'ntr'insa singur să nu'ncapi !
 Eu dintr'o prostie Raiul l-am scăpat,
 Dar nici Uriciunea la loc luminat,
 La loc cu verdeață n'a mai încăput
 Și=a Domnului față în veci n'a văzut !...

Din scena a IV=a

A fost odată, ca 'n povești,
 A fost, cum n'o să fie,
 Pe piaiuri dragi moldovenești
 O Prea scumpă frăție.

Și era una pe pământ,
Curată 'n toate cele,
Ca între flori teiul cel sfânt
Și luna între stele.

Străin la vorbă și la port
Lucesc fără viață,
Căci tu ești viu, iar eu sânt mort
Și ochiul meu te 'ngheață.

Ce voui ? Ași vrea să nu mă zbat
De-a gândului furtună,
S'adorm de veci, tot ascultând
Povestea ta străbună...

*

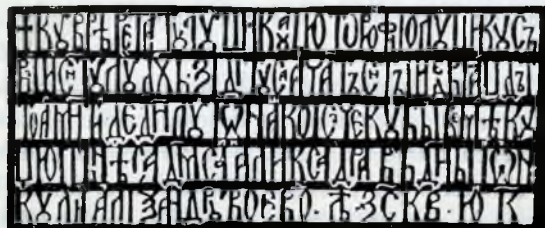
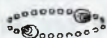
Afară-i iarnă, neaua troienită,
Iar vântu' = azvârle 'n geam năsip de gheață,
Ci tu gândești la dusa ta viață,
Cetind scrisori cu foaia 'ngălbenită.

Și cum cetind te-afunzi cu gându 'n ceață,
Ce-ai da s'auzi în ușă-o ciocnitură ?
Dar și mai bine-i, somnul când te fură,
Gustând la sobă-a visului dulceață...

Și eu trăiesc la fel, în pat, pe gânduri,
Măiastra lui Harap cel alb poveste
Și 'n jur amurgul crește rânduri-rânduri.

Deodată aud ecou de pași în tindă
Și nici n'apuc să prind bine de veste,
Că răsul tău s'a și 'nălțat în grindă !

Liviu Marian



Pisania ctitorială dela Ilișești (Bucovina)

Limba veche și 'nțeleaptă¹⁾

No. 4375 Acad. rom.

Carte de școală de peste munți, cuprinzând învățături din vechiul și noul test. precum și un catihis. Mijl. v. 19.

F. 45. Însămănare a 7-te Pentru superștiție.

I. Ce este superștiție?

R. Este o cinste necuvioasă au preste măsură a oarece ținere fără de folosu și deșartă și cu prileju. Și dreptu aciasta cuprindu toate boboanele carele=su din îndemnul și șilu(ia)la (?) diiavolului precum sintu descântecele, credere visurilor și a fărâcătorilor și a vrăjitorilor. Și iarășu baerele tote lăgăturile și a omenilor și a dobitoacelor. Ca și de sfaturile lor. Și iarășu toțu cei ce cred în cânteculu corbului ă n a ăară au a sârci și=într'alt(e) tot(e) pasări. Așjidere și cei ce alegu zilele și zicu: cutare zi îi bună, cutare zi re. Pentru=că Dumnezeu toate zilele au făcutu bune, precum pre una așa și pre aciasta. Elini cei ce credu în Dumnezei străini țin și aciasta cumu că este Dumnezeu bun de la carele vinu cele bune, cari și zileloru au pusu nume după Dumnezăi săi. Așa lună dela lună, cari și să închina ei. Marțu dela Marțu avându=și Dumnezăi străini. Mercuri dela Mercurie iarășu idolu ipoci. Dumnezeu în 6 zile au făcutu ceriul și pământul cu totă podoaba lor. Și zilelor au zisu și s'au făcutu sară și s'au făcutu dimineață, și una. Zioa a 2-a. Zioa a 3. Zioa a 4. Zioa a 5. Zioa a 6. Iarășu zioa a 7 o au sfințitu pre ia pcă înfrânsa încetă de toate faptele lui, la facere. Și aciasta să zice șigată ovreește, de unde noi zicem Simbiti. Și au văzutu Dzeu toate câte au făcutu că=su bune. La Facere cap. 1 psal. stih 30. N'au făcutu dară nemică rău Dzeu.

Pintru acee nu să cad(e)-să și aciasta a zice cumcă Dzeu au făcutu pre uni oameni răi iară pre alți mai buni, ce pintrucă Dzeu au lăsat pre toțu oameni în voe și în volnicie sa. De să face cineva om rău din sineșu Dumnezeu nu=i ocă (sic). Cel ce crede unele ca aceste au să bizuește de nu să va lepăda și să să păcăiască n'are parte cu Hs. ce este închinatu și cu trupulu și cu sufletulu diiavolului.

Punu înprofiu crezătorilor și descântecelor și descântători de multeori pomenescu numele lui Hs. și a Precisti a sfinților mucenici și al tuturor sfinților. R. Aciasta înșălăciune și zmică (?) dievolescă cu carele vă prindu pre voi păscari diiavolilor descântători, pintrucă

¹⁾ Vezi „Făt-frumos” 1941, 165.

în ce chipu păscari cându vânează pește cu undița în ciava apă nu aruncă undița singură că deacă o vâdu pești fugu, ce punu oarece hrană în undiță cu care o învălescu întru aceea. Întru acesta chipu este și descânteculu, că de aru pomeni numele diiavolilor descântători nice unu om nu s'aru descânta, ce aru fugi de ei ca și peștele de unghița golă ce pintru ca să să înșele creștinii să meargă în muncă pintru aceea descântătorul pomeneste numele lui Hs. și=a Precisti și a Sfinților.

— Iarășu punu înprotivă și zicu cei ce descântă și zic dacă mă.... și descântă mă scolu.

R. Adevărat pintru că diiavolul ca să înșele pre oameni cii f 46 v. slabi în credințe | le dă câte un ciasu puține bolă și ei deacă să descântă și=să dau diiavolului, ei ă bola de la ei. Așe ar fi luat diiavolul dela Iovu bola ce re=grē (sic), cu carele il munciē din slobozire lui Dumnezeu. De s'ar fi slăbitu în credințe și să fie crezut, adica — de s'ar fi lepădat de Dumnezeu precum facu ce(i) ce să descântă. Iară pintru ce au fostu mare credința și de Dzeu nicicum nu s'au despărțit întru toate caznele și muncile ce au răbdat dela diiavolul, pintru aceea au luat dela Dzeu nu numai sinătate trupului, ce și cele ce perdusă toate îndoite le=au dobândit și după aceea ș'au văzut fii săi până a patra sămănță și au adormit și s'au odihnit cu ceealaltu sfințu din lege veche, cu care încă și acum în ceriu înpărătescu cu Hs.

— Pun iarășu înprotivă încă cei ce cred în visuri și zicu cum n'am crede, visurile mele mai totdeauna să plinescu.

R. Inprotivitoriul și pizmașul neamului ominescu, carele înblă ca un leu răcnindu căutându pre cine să potă înghiți, face și aciasta, adecă de să plinescu visurile celor slabi de credințe câteodată, iară nu totdeauna. Precum și cei ce să descântă, câteodată să vindecă, precumu mai sus s'au zis. Și aceștia crezători în descănțece de vreu să să spăsască, să să lepede, pintrucă zice scriptura : visul face multe îndoele, unde multe visuri sintu, sintu multe deșertăciuni și cuvinte fără măsură. Iară toate=s dela Dumnezeu. La Ecclesiastu cap. 6 stih 2.

Iarăș într' altu locu : deșartă nedejde și minciunoasă bărbatul neînțelegătoru și visurile ce zboră pe cel fără de minte ca cel ce să teme de umbre și gonește vântul, așe este și cel ce crede la visuri (urmează citatul din înțelepciunea lui Ișus Sirah cap. 34 St 1—7). Pre care toți și cei ce pierdu ceva au păgubescu, aliargă la vrăjitori, de nu să voiu întoarce să să pocăiască împreună și cei ce lucriză și=șu ciarcă noroculu cu țișăncile, pintrucă scris este : pre vrăjitori

să nu=i lași să trăiască. La eşire cap. 23 stih 18. Să nu urmați celoru ce băsmuescu din pântece și câtră vrăjitori nu vă lipiți (urmează citate din La preoți, cap. 19, 20, 22).

Au să afle întru tine pre fiiul lui sau fata lui, căci vrăjindu vrăjile și descântându socotindu visurile și căutându semne și între=bându morțu, pintrucă scărbă este Domnului Dzeului tău tot care facu acesta. În a 2 lege cap 18 stih 2.

Caută de vrei și mai multe..... st. scripturi asemine la Isaie cap 44 stih 24. Iarăsu acolo 47 st. 13. Eremie cap. 30 stih 2 Lamihia 5 st. 11 La Apocalips, 21 st. 8, iproci.

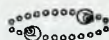
Cari greșiscu au greșeste înprotiva aceștii porunci și cei ce pleacă în cale și de=i esă cineva cu deșertu înainte, au epure, au față de preot, ei cred că nu voru avè norocu și să întorcu înapoi. f. 47 v. Și dă nu să vor pocăi ca și ceealaltu voru peți.

Pompă (?) sătănească este zice st. Ioan cu gură de aur cu cre=dere în unele ca aceste și socotire zileloru și toate spusele vrăjitorilor, pintrucă nu eşire omului înainte face zioa rē ce=l trag în păcate. Cuvinte 21 la norodul Antiohii.

Precum și cele ce portă scrisoare scrisă înprotiva a oarece bolă, precumu facu cei ce scriu de friguri, au să nu=i pri(n)dă arma, au să nu să înece, au să nu potă descuē oarece lăcăță cu zale (zid ?), iproci.

Toate fărâncătoarele precumu=su cele c(e) eu laptele altora și leagă pre bărbat au pre fămee, au fac de dragoste, cu un cuvântu toțu străgoi și străgele și căți lucriază ceva lucruri diiavolești, de nu să vor părăsi de tot și cu deadinsu să să păcăiască, în veci să vor munci.

G. T. Kirileanu



Noui ctitori și adăugători ai noștri :

Cu ofrande de câte 1.000 lei — d-nii :

TONY FERHAT, Florești=Focșani; G. T. KIRILEANU, Piatra=Neamț (a 2-a oară); S. MEHEDIŢI, București (a 3-a oară); Dr. AUREL MORARIU, Cernăuți; TEODOR ONCIULESCU, Napoli=Italia. — Profunde mulțumiri! — O. L.=M.

ȚARA FAGILOR

Cerul a rămas albastru ;
Țara fagilor, tot verde ;
Undesc pe dealuri grăe ;
Un cocor în zări se pierde.

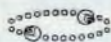
Trec pe Prut aceleași plute
Și pe cer aceeași nori ;
Trec vârtėjuri peste țară,
Dar revin aceeași zori.

Din pământ aceeaș sevă,
Din trecut, acelaș gând :
Trunchiu 'nfruntă veșnicia,
Frunza cade tremurând.

Oamenii se culcă 'n moarte,
Înveliți în veșnicie,
Dar deasupra tuturor
Viața Neamului stă vie.

Sept. 1941.

Aurel V. Sânger



Sacagiul Sucevan

(Sfârșit)

Prin vama dela Ițcanii=vechi treceau pe vremuri, spre Burdujeni, în zile de Duminică și sărbători, în „excursie“ mulți dintre onorabili cetățeni ai Sucevii, în frunte cu unii profesori dela liceul local, mari admiratori ai lui Horațiu și desăvârșiți măestri în *arte bibendi*. Scopul final al excursiei era totdeauna un nevinovat „păhărel de cinste“. Și cinstiau, prea cinstiții, cinstiau, până ce noaptea învăluia cu aripele-i negre pământul. Atunci stinși gata, ca și făclia lui Febus Apollon, se înapoiau în două cărări acasă și — lucru vrednic de mirare ! — nimeriau drumul „ca orbii Suceava“ ¹²⁾. Această minune se datoră poate numai întâmplării fericite, că în Ițcanii vechi trece spre Suceava șoseaua „împărătească“ (azi națională), care, pe lângă că-i numai **una** singură, mai e și destul de largă, cuprinzând nu două, ci nouă cărări, late. Și așa se făcea că excursioniștii noștri, după episoade epice, ca ale lui Odiseu, întârziau cel mult la înapoiere, dar, ferit-a Sfântul, să rătăcească !

Guvernul regal român, recunoscător pentru ajutorul, oferit spontan de statul vecin, în cazuri nenorocite, de incendiu, oferia de fiecare dată decorațiile de rigoare : mai mărunte la cei mici și câte una mai mare pentru *Bürgermeister*-ul (primarul) Sucevii : *Franz Ritter von Des Loges*, (1846 — 1914), un bătrânel simpatic, de origine franco-

¹²⁾ Veche și populară zicătoare în partea locului, care face aluzie la cerșitorii orbi ce vizitau Suceava de Sânziene (24 Iunie) în pelerinaj la racla cu moaștele Sfântului Ioan cel Nou.

elvețiană, care se pripășise în Bucovina din România, unde lucrase ca inginer al societății, ce construisese linia ferată „Lemberg—Czernowitz—Iassy“. Devenind pensionar al statului român, dânsul se stabilise totuși la Suceava, unde ajunsese cu vremea primar (1891—1914) și nu dintre cei mai răi, pe cari i-a avut Suceava în ultima vreme.

Era acest cavaler Des Loges și el un tulumbagiu de forță, fătat nu ouat, vorba Românului, care, cu toate prelungitele și vitejeștile sale opinteli, n'a reușit totuși bietul niciodată să-și stingă pojarul său... din gât, uriașa sa sete, oricâte vedre de vinațuri alese pompase din pivnițele, multe și mari, ale Burdujenilor și Fălțicenilor, unde se întâlneau aproape zilnic să fie musafir —, câteodată și poftit, dar adese nedorit, al primarului sau prefectului român, pe cari din adâncă recunoștință, că aveau totdeauna grijă, să-l trimită teafăr la reședința sa, îi invită la rândul său cavalereste la o păreche de crenviști cu hrean, și o halbă de bere veritabilă de Pilsen ¹³⁾ la bodega cea mai simandicoasă, a lui „Madame Gewölb“.

Simpaticul părinte al urbei, pompier neadormit și el, veșnic de veghe pe undeva pela piciorul turnului Lăpușnenesc, își făcea vacul prin cele restaurante, bodegi, cafenele și chiar *apoteци* (farmacii), aprovizionate special cu un „elixir“ pentru domnul primar, care să-i alunge mahmureala cronică, ce se ivia regulat odată cu zorii fiecărei zile, lăsate de Dumnezeu, când activul părinte al urbei pornia din nou la „lucru“, adică: colindatul și cu stânsul, clătinatul și cu plânsul!

Căci, lacrima mută, ce-i tremura veșnic în ochii roșii-bulbucați, era chemată biata, să țină vitejește tovărășie gângăvelii neputincioase a noului Măgărdici—Falstaff, cu limba mpleticită de atâtea degustări și libații, de par'că i-se băteau calicii în gură!

Spuneau unii *burghezi*, din cei răi de gură, că să fi făcut acest pârcălab Sucevii școală în primărie cu al său pojărnicesc meșteșug, iară alții, dimpotrivă, temători de Dumnezeu, incredințau, și se pare pe bună dreptate, să fi fost acest nărav (cu nimic vătămător obștei) al primarului o boală proastă lipicioasă, ca oricare alta, din care au scapi teafăr, au dai ortu popii, precum ți-a fost scris.

Alături de *fiakerii* ¹⁴⁾ orașului își aveau și sacagii noștri sta-

¹³⁾ Citește: chef la toartă cu indispensabile toasturi la adresa Suveranilor celor două țări vecine și prietene.

¹⁴⁾ Cuvânt german-vienez, pentru denumirea birjarilor de piață cu doi cai; aceștia, pe lângă obișnuitele curse în oraș, mai transportau pasagerii între oraș și gara Ițcanii vechi și umblau prin județ cu diferiți funcționari ai statului, trimiși în interes de serviciu.

niștea lor, unde doritorii de apă dela Șipot îi puteau găsi și chema în timpul zilei.

Piața aceasta se afla chiar în spatele fostului „gimnaziu superior ortodox oriental“ (azi liceul Ștefan cel Mare) mutat în altă parte, a cărui fațadă era în ulița Țicanilor, peste drum de turnul lui Lăpușneanu, cam pe locul unde se crede că a stat Curtea domnească.

În zăduful nesuferit al verii, ca și'n gerul cel mai aprig, în vânt, ploaie și viscol, poloboacele stăteau hojma acolo, înșiruite frumos, ca niște burduhoase balimezuri (tunuri mari) turcești din vremea lui Ștefan cel Mare. Bieții cai pirotiau de-a'mpicioarele, de slăbiciune bătrânețe sau boală, cu traista cârpită și murdară în cap, ronțând încet și greu, mâna de rogoz aspru sau de orz mucegăit, pe care stăpânii lor, îndobitociți și ei de sărăcie, nevoi și mai ales de otrava rachiului, le puteau smulge brutal în orice clipă dela botul lor veșnic flămând, pentru a-i porni din nou la goană nebună, în crunte loviturile de biciu.

Dar în duioșia regretului firesc, ce ni se trezește la amintirea dispariției acestei pitorești figuri din trecutul bătrânei cetăți, se amestecă totuși cu îndrăzneală obraznică și un vădit sentiment de mare ușurare și multă părere de bine, că, odată cu mutra încruntat-înăcrită și vânăț-buhavă a sacagiului, cocoșat ca o bufniță pe butoiul veșnic ud, au dispărut pe veci: și scârțâitul roților neunse, și șgomotul polobocului deșert și al cofelor goale, zdruncinate în goană, dar mai ales loviturile dese și sălbatice cu coada biciuștei pe spinarea și adeseori în capul scofălcit al umbrei de dobitoc, veșnic chinuit, pentru care hainul stăpân parcă nici pic de milă nu avea...

Suferințelor, mari, necurmăte și mute le puneă capăt izbăvitor doar numai vreun circ rătăcit întâmplător în oraș, care cumpăra, în preț de 1—2 *florini*¹⁵⁾ sau 2—4 *coroane*¹⁵⁾, aceste cadavre ambulante, pentru a le da hrană (!) fiarelor din cuștile menajeriei anexate: lupi, urși, hiene, vulturi și mai rar lei sau *tigri*, — și ele niște biete umbre călătoare, la fel de nenorocite în captivitatea lor, în care, pe lângă foame și cazne de tot felul, îi mai înăbușia încă lipsa de libertate, de mișcare în voie, de care dobitocul sacagiului sucevan se putea bucura totuși (vorba vine!) în puținele ceasuri de odihnă.

Atunci îl puteai întâlni ciugulind leneș, printre urzicele sau spinii șanțurilor dela periferia orașului, firele rare de iarbă pârlită și colbăită.

¹⁵⁾ Coroana corespundea aproximativ leului (francului) românesc, iar florinul avea valoare de două coroane.

Dar libertatea aceasta nu-i aducea nici prea mult folos, nici prea mare mângâiere, fiind veșnic gonit cu pietre de „golani” ulițarnici și obraznici ai mahalalelor sau hărțuit de javrele fără stăpân, fugărite și vâ-nate, la rândul lor, de domnul *hitel* (hinger).

Liviu Marian



Gebet

de O. Goga

Umherirrend, mit trüben Augen,
Der Körp'r erschöpft von Wegen weit,
So fall' ich ohnmächtig, o Herrgott,
Beim Anblick deiner Herrlichkeit.
Auf meiner Bahn, Abgründe gähnen,
Die Fernsicht hüllt der Nebel ein,
Ich blicke knieend zu dir, Vater:
Bestimme mir den Weg allein.

In meiner Brust, zermürbt von Sehnsucht,
Der Leidenschaften Qual ich fühle,
Wie sie die Quell' mir trüben wollen,
An der der Seele Durst ich stille.
Reiss' mich aus ihrer Welt Gewoge,
Mit deiner Weisheit Lehre, lenke
Mein Aug' auf die Zurückgeblieb'nen,
Dass ewig ich an diese denke.

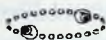
Lös' meinem Denken das Geheimnis
Des Daseins-Zaubers im Getriebe
Und pflanz in meinem Arm auf ewig
Die Kraft des Hasses und der Liebe.
Gib mir das Lied und gib das Licht mir,
Das Singen der verliebten Welt.
Lass' dass der Strahl der Sommer-Sonne
Auf meine müden Lider fällt.

Verscheuche meine Leidenschaften
Erstick' auf ewig all ihr Schrei'n
Und lehre Vater mich beweinen
Nur and'rer Menschen Schmerz und Pein.
Oh! Nicht mein Los in dem sich ewig
So harte Schicksals-Schläg' vereinigen,
Die Leiden einer Welt, o Vater,
Sollen in meinen Tränen weinen.

Gib mir die Bitterkeit, die Mühe
 So vieler Sehnsucht, ungestillt,
 Gib mir den Sturinwind, den das Ächzen
 Der Sklaverei seit je erfüllt.
 Seit lange ächzen schon im Schatten
 Die-Erniedrigten, von Last gebeugt.....
 Lass' Vater dass ihr schaur'ges Leiden
 Mir in mein Herz — heruntersteigt.

Säe mir Sturmwind in die Seele,
 Dass ich ihr Pochen fühl, wie's ist,
 Wie auf die Saiten die erschauern
 Der ganze Schmerz sich dann ergiesst;
 Und unter ihrer glüh'nden Wölbung,
 Im Schmelz, den blaue Blitze weiden,
 Mit ihrer Stimm' aus Erz sie anstimmt
 Das Lied von dem was wir erleiden.

Trad. de Olvian Sorocean



Cenaculuri literare la Tecuci

După 1871, pe vremea când D. Ollănescu-Ascanio și Theodor Șerbănescu își impletiau visele și preocupările, un fel de salon literar se înfiripa în casa Plitsoaiei din marginea de sus a orașului. Era o casă în formă de vilă modernă, pe zidul căreia se agățau zorelele și glicinele, vilă străjuită de perdeaua plopilor drepti și înalți; așa ne-o arată scriitorul N. Petrașcu, în paginile închinat lui Ollănescu, pline de nostalgia caldă a Tecuciului natal. În casa aceasta se aduna pe vremea aceea, tot ce orașul Tecuci avea mai ales, și recepțiile Doamnei Amelia Papadopol-Calimah, fiica Plitsoaiei și stăpâna casei, erau recunoscute ca supremă distincție în aristocrația Moldovei de jos. Soție a lui Alexandru Papadopol-Calimah, academicianul istoriograf, amfitrioana casei era și o bună pianistă. În serile lungi ale iernii lumea invitată asculta muzică, tineretul dansa, iar Ollănescu și Theodor Șerbănescu, cei doi trubaduri, făceau literatură, discutau, cetiau sau ascultau mângâiosul clavier al gazdei.

În casa aceasta, N. Petrașcu a avut prilejul să vadă deaproape pe Ollănescu și fericirea să-i vorbească. În mintea copilului de pe băncile școlii primare, impresia unică lăsată de convorbirea cu un poet, a rămas neuitată.

Pe-atunci Ollănescu era un tânăr de 23—24 de ani, substitut de procuror la tribunalul din Tecuci, după ce își luase doctoratul în drept la Bruxelles, un tânăr mlădios și înalt, elegant în gesturi și în vorbire. Fie dela tribunal, fie dela primărie, căci prin 1876 Ollănescu a fost și primar al Tecuciului, îl vedeai pela ora 6 seara îndreptându-se spre casa Plitsoaiei.

Petrașcu își amintește cu claritate amiaza aceea de Iunie când a intrat în salonul cel mare, după ce admirase creștele de acoperiș ale vilei și gardul de crengi de mesteacăn. Ollănescu era într'un salonăș, cu perdelele roșii lăsate, șezând lângă pian, conversând cu Doamna Papadopol. Delicatețea cu care i-a vorbit poetul, sfaturile ce-i dădu cu privire la piesa de teatru, jucată de ei școlarii, în scop de binefacere, nu le-a uitat niciodată iubitorul fără seamăn al trecutului literar și al înaintașilor care e N. Petrașcu, cu predilecția sa deosebită pentru literatura memorialistă.

Salonul literar tecucean se reducea la poetul Theodor Șerbănescu, căpitan de geniu, consacrat, chiar pe-atunci de autoritatea lui Maiorescu, la Ollănescu, plimbându-se adesea amândoi la braț pe sub castanii depe bulevardul gării, oprindu-se, din când în când, locului, gesticulând, discutând cu aprindere și la Doamna Papadopol, amfitrioana iubitoare de muzică și literatură.

Salonul acesta ființa sub semnul distincției, al dragostei de frumosul artistic, legate de viața boierilor de altădată.

Alt cenaclu literar tecucean, este evocat cu dureroasă nostalgie de Ștefan Petică, în „România Jună“, din April 29, în articolul „Ca foile“. „Sunt cel din urmă care mai trăiesc dintr'un cenaclu înfloritor odinioară și care îndreptăția atâtea speranțe frumoase“ scria Șt. Petică!

Cenaclul avea loc într'o strada mică din Braniște, „umbrită de ramurile salcânilor și parfumată de mirosul frunzelor de nuc“. Cenaclul îl putem fixa prin 1890, după articolul acesta: „Sunt zece ani de atunci“.

Era un cerc de discuții serioase și pasionate, de înflăcărare nobilă și aventurată, scrie Șt. Petică. Un grup de tineri entuziaști simțeau nevoia de-a se aduna în fiecare seară, în tăcutul și liniștitul oraș moldovenesc, și nu se despărțiau decât târziu, după miezul nopții. Cine erau membrii cercului? Unul venia dela Paris unde-și făcuse studiile, doi se întorceau dela București și Șt. Petică, abia ieșit din copilărie, care venia din satul lui dela Bucești. Soarta le-a

fost tragică. În câțiva ani se stinsesă aproape toți și nu'n împrejurări normale. Unul se sinucise sub roțile trenului, altul prin înec în apele Prutului. Rămăsese doi : Chirvăsuță, institutor în Tecuci, mort nebun, după ce-l rosese ofica, și Petică, pe care-l așteaptă aceeași cruntă soartă : sfârșitul, prin aceeași nemiloasă boală, în satul lui. În 1900, în amintirea prietenului său Chirvăsuță, Petică scrie ne-crologul „Fatalitatea“, tot în „România Jună“, din 28 April 1900. Mort în 1900, prin urmare,—după ce înebunise la Budapesta, pe când se întorcea din Italia, unde își căutase sănătatea, institutorul Chirvăsuță, scrie Petică „era una din puținele inteligențe cu ade-vărat strălucite din câte am întâlnit : o mare putere de asimilare unită cu o mare putere de judecată peste care modestia sa deosebită arunca o umbră de ușoară melancolie“. Petică are cuvinte de apreciere deo-sebită pentru Chirvăsuță.

„Imaginație vie și nuanțată, cunoștințe întinse și variate, o fi-gură intelectuală care din primul moment impunea respect, inteligență plină de demnitate“, sunt atâtea calificative pe care Petică le acordă cu efuziune amicului său. Numai ofica l-a făcut să-și părăsească studiile și să se așeze ca institutor în Tecuci în mica lui casă din Braniște, probabil sediul cenacului. Petică se îndrepta spre Tecuci spre „vorba înțeleaptă“ a lui Chirvăsuță, „cu speranța cu care se duceau odinioară pelerinii la Roma“.

Cenacul acesta a dăinuit sub semnul fragismului, al idealis-mului înfrânt de contrarietățile soartei. Toți au fost entuziaști și toți au căzut înainte de vreme. Strofa pe care o scrie Petică, epitaf pe piatra mormântului lui Chirvăsuță, se potrivea pentru toți membrii cenacului din Braniște :

Să-și doarmă somnul său de pace
Pierdut în nopțile albastre,
Sub greaua piatră ce-o ridică
Doar forța visurilor noastre !

G. Ursu



Buletinul *Institutul „Cernăuți”* (continuare a Buletinului *Institutul de literatură*), fascic. 18 : Leca Morariu, *Veronica Micle*, Cernăuți 1942 și fascic. 19 : Traian Cantemir, *Cezara și Luceafărul lui Eminescu*, Cernăuți 1942.

MAREA

Vezi, marea e aceeași ca'n alte vremi, pe val
 Aceeași haină verde și-albastră de mătăasă,
 Pe valuri foșnitoare, pe unde, mlădioasă
 Își plimbă melodia și spumele spre mal.

Vezi marea e aceeași ca'n vremea ce ne-apasă
 Înfășurată'n ceață și'n aburi ca'ntr'un voal.
 E galeșă femeie visând sub cerul pal
 Alene mlădiindu-și statura maiestoasă.

Eram copii odată și marea'n larg rotundă
 Cu foșnet lung de valuri, cu străluciri de undă
 Vezi marea e aceeași. Apusul sta să cadă !

S'aceiași nori ce-aleargă 'n adâncul neștiut
 Iubito, ca o spumă ușoară de zăpadă,
 Se oglindesc în apă, în noi și în trecut..

G. Ursu



Și-avem în sânge aprig sânge dac

Aici, pe veacuri inecate 'n promoroacă
 După ce beau din cornuri lungi de bouri,
 Strămoșii Daci trăgeau săgeți în nouri
 Și s'aprindeau la luptă și la joacă.

În toamne culegeau de pe araci,
 Ciorchini frumoși ca niște sâni de fată
 Și din licoarea lor spumoasă și brumată,
 Se întindeau petreceri mari la Daci.

De chioțele lor vuiau toți munții
 Chiar și Zamolxe tremura de frică.
 Purtau cu toții barbe mari și chică,
 Dar niciodată spini în jurul frunții.

Ceva mai jos pe 'ntinsele pārloage,
 Când burnițe se tânguiau pe gârle
 Doiniau voinicii Traci pe lângă târle
 Și 'ngenunchiau în ploaie să se roage.

Crescuți deavalma cu gorunii peste veac,
 Purtăm și noi în suflet tărie și belșug
 Și lăcrămăm și chiuim pe lângă plug
 Și-avem în vine aprig sânge dac

George Pătrăuceanu



Vitrina cărții

Lernt Deutsch, Curs practic de Limba Germană de profesor Dr. Max Richter. Editura Cartea Românească.

Carte foarte frumos executată și care trebuie să fie primită cu satisfacție. Autorul și-a dat silința, să îndeplinească toate dorințele, care se cer pentru un astfel de manual. El începe cu elementele limbii germane, întrebuințează pentru o pricepere mai ușoară și multe ilustrații. Regulele gramaticii sunt clar expuse și prin multe exemple explicate. Pronunțarea cuvintelor e arătată după legile fonetice. Cine întrebuințează această carte, ar putea să învețe bine nemțește, dacă nu...

Și acum venim la partea mai puțin plăcută. Înainte de toate trebuie să spun că autorul n'a făcut corecturile cu destulă atenție. Mai ales la un astfel de manual fiecare literă trebuie să fie de trei ori cercetată. Cunosc din experiență dificultățile care se opun unei corecturi exacte: însă ele trebuie să fie numai decât învinse. ... La pronunțarea cuvintelor autorul a cerut greșit că „Tag“ (pag. 33) să fie pronunțat „tah“ sau „Flugzeug“ „fluctoih“. Tot așa de greșit este, dacă se cere (pag. 35) că „hoch“ să fie pronunțat „ho“.

Și împotriva ortografiei se găsesc greșeli, d. p. dacă (pag. 22) „Ihr“ pronume personal în plural se scrie cu literă mică.

Împotriva regulelor gramaticii s'au făcut din păcate mai multe greșeli. Adnotez numai câteva (pag. 171): „Sie gelangen in den grossen Tiergarten, *ein* Naturpark“ în loc de „einen Naturpark“. Pe aceeași pagină: „Da Sie können rudern“ în loc de: „Da können Sie rudern.“ Sau pag. 184: „Auf dem Boden hängt eine Wäscheleine und *ist* alles voll...“ Această înversiune a subiectului cu predicatul nu e admisibilă.

Împotriva limbii deasemenea se găsesc destule greșeli. Adnotez iarăși numai foarte puține. (pag. 77): „Die Preise sind billig, gar nicht teuer.“ *Prețurile* pot să fie numai mari sau mici, *marfa* e effină sau scumpă. Pag. 85: „Oberhemd“; oare există și un „Unterhemd“? Pag. 164: „Unter dem Baume liegen mannigfaltige Geschenke aufgebahrt.“ Vai de mine! Doar cadourile nu sunt cadavre!

Dacă autorul vrea, să arate, cum se întrebuițează plusquam-perfectul, ar trebui să facă alte fraze decât cele din pagina 176, care sunt imposibile. Pag. 184: „Das Haus ist mit Ziegeln bedeckt“ în loc de „gedeckt“. Pag. 197: „Ein sehr schönes Gedicht von Goethe unter dem Eindrucke des abendlichen Schweigens im Walde.“ În această formă, fraza e imposibilă... Că anul 1941 e un an bisect (pag. 108), e o nebăgare de seamă penibilă.

Autorul a introdus sub rubrica „Lachen und Lernen“ o metodă foarte bună: căci într'adevăr printr'o glumă înveți o limbă străină cu mai mare plăcere. Dar aceste glume să fie întrebuițate la sfârșitul unei bucăți, câte una-două. Nu e însă permis ca multe capitole să constea numai din glume. În schimb trebuie să constatăm că lipsesc povești mici, care există în limba germană în abundență. Reducerea glumelor la o treime, mai ales dacă glume, ca numărul 10 din pagina 157 (într'un manual pentru elevi și „eleve!!“) vor fi eliminate, va însemna pentru manual desigur un progres mare.

Manualul trebuie să fie temeinic revizuit. Atunci va putea fi recomandat.

Cernăuți, 26 Mai 1942.

Dr. Alfred Klug

Un prozator bucovinean *): Gh. N. Cârțu, Bălăceanii, Editura „Cuget Moldovenesc“ 1941.—O carte din cele mai bune, trăită din plin, intens, comoară de amintiri și chipuri bucovinene, de colorat și spornic graiu neaș, de datini și îndeletniciri ale țăranului nostru, într'un cuvânt de sănătos tradiționalism, realist și totuși plin de poezie.

Ne-o dăruiește un profesor, cunoscut prin colaborarea sa la revista basarabeană „Cuget Moldovenesc“, de altcum fiu al Bucovinei elev al vestitului gimnaziu „greco-oriental“ din Suceava, pe ai cărui dascăli ni-i evocă odată cu chipurile de colegi și cu alte figuri și lucruri sucevene.

Dar autorul e originar din satul Bălăceana și deci acest nume dă și titlul cărții și al evocării istorice, cu care începe volumul. Vornicul Constantin Bălăceanu, boierul din partea locului, pleacă cu mai mulți alți boieri la Cernăuți, chemați cu toții să jure credință nouei stă-

*) Din comunicarea făcută la Institutul „Cernăuți“, la 4 Iunie 1942.

pâniri austriace. Acolo, la adunarea dela „Landesregierung“, ei fac încercări zădarnice de a opri iscălirea; apoi se întorc, iar Bălăceanu își părăsește conacul și trece dincolo de Cordon, unde se stânge cu-rând, „amărit peste măsură că n'a putut întoarce mersul lucrurilor“.

Satul acesta cu oamenii lui revine mereu în cuprinsul cărții. Iată-l pe baciul „Petrea lui Vodă“, pribeag din Ardgeli, fugit dela Nemți, din cătunie, deci crainic al întregirii neamului, pe părintele Leon, preot vrednic, dar zgârcit, prădat de Niculae Buliga „solonarul“. Alt solonar al Bălăcenilor e „bădica Mihăilă Natu“, zodierul, măestru povestaș, care, pe la cele clăci, nu odată „s'a jucat cu su-fletul satului“. Schița închinată lui, „Sorocul zodierului“, are pagini din cele culminante ale cărții, care dau toată măsura darului de observație și de evocare al prozatorului Cârțu. Chipul lui Mihăilă îl mai întâlnim în „Sfânta Vineri“ și în „Un Crăciun de demult“. E apoi, în „Amară-i învățătura, dar dulci sunt roadele ei“, — „Domnul cel Bătrân“, învă-țătorul patriarh, ucenic al lui Pumnul, legat cu tot sufletul de școală și de săteni, dintre cari a reușit să scoată 37 de „domni“. Și mai e Toma lui Aramă din Rădiu, un fel de Statu—Palmă—Barbă—Cot, trăind singuratec în codru, hoț de cai, solonar și el—și e Moș Filon, sihastrul zugrav de sfinți, pe care nimenea nu l-a învățat a „purta peria și fărburile, numa pădurea și D=zeu“.

Amințirile satului duc și la cele din târg, care e Suceava.

Este îndeosebi lumea „studenților“ gimnaziști, cu poznele ce le fac cutărui dascăl caraghios sau bietelar gazde, „băbuțe târzii și bă-trânele uitate“; cu germanismele graiului școlăresc al epocii austriace, dar îndeosebi cu dragostea lor pentru „Moșu“, regretatul Severin Pro-copovici, iubit pentru bunătatea lui și pentru sufletul lui românesc, pe care-l vedem manifestându-se cu tot avântul la sărbarea dela 30 August 1916, la Cetate, a treia zi după intrarea României în războiu. („Zile istorice“, de sbucium, de nădejdi și de dureri românești, prinse într'o măiastră succesiune cinematografică de momente, în 5 pagini csre iarăși sunt una din culmile cărții).

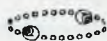
Din aceeași atmosferă a iridentei românești—notă dominantă—e și schița „Revărsat de zori“, chipul eroului Iustin Breabăn, căzut la Ciresoia, alături de Ion G. (Grămadă)—dar e și amintirea „Un sfârșit între două lumi“, moartea cutărui „student“ Georgiță, ciuruit de gloante, când să treacă apa Sucevei spre țara liberă.

Amintire suceveană mai e și „Un Crăciun în strada Pomului Verde“, cu „tata Ursu“ starostele lăutăresc ȋigan, căruia, în seara

sfântă, i se întoarce acasă fata, Marina, dupăce fugise cu un boier. Iar „Ocolul Sâmbetei“ ne dă până și o galerie de — cerșitori suce= veni, dintre cari nu lipsește grotescul „Papircu“.

Nu mai putem insista asupra ciclului închinat celor mici, co= piilor, unde autorul e în nota „Bunicului lui Delavrancea, dar și a lui Ionel Teodoreanu—și regretăm îndeosebi că nu putem insista cu citate, probe.

Victor Morariu



Cronică

Institutul german=Cernăuți. — Ziua de 17 Maiu i=a dăruit și Cernăuțului mult=așteptatul *Institut* de cultură germană, inaugurat de însuși marele defensur al autohtoniei noastre daco=romane Dr. Ernst Gamillscheg, în prezența d=sale Ministrul Al. Marcu. Serbarea a fost încununată și cu un superb regal artistic, realizat de pia= nista *Filomena Drăgan* (*Toccata* de Bach) și *Octavia Lupu-Morariu* (Schubert, *An die Musik* și T. Brediceanu, *Mult mă 'ntreabă inima*). Conducător al Insti= tutului, o mare garanție: reputatul nostru prieten de totdeauna Dr. *Alfred Klug*.

* * *

„La Cernăuți lumea face cură de conferințe“. — Hotărît lu= cru ! Ne=a mers buhul ! Prietenul Focșănean I. M. Dimitrescu — în felul d=sale, totdeauna zimbînd a rîde, ne scria deunăzi, ispititor de... echivoc : „Da, am aflat din cutare și cutare că la Cernăuți lumea face cură de conferințe“. Ei da ! Mai rar elan ca acesta, atît de ho= tărît să spulbere, și cu concursul cuvîntului public, miasmele ciocano= seceriste. Toți și toate, înfrățiți în cea mai generoasă întrecere : Fa= cultatea de teologie (înaripată de calda frăție a Decanului *Vasile Loi= chifă*) cu memorabila *) prăznuire (și religioasă) a lui Miron Costin (la 31 Ian. 1947) și cu ale sale distins=academice *Cursuri populare*, foarte evocatoare a pururi=neuitatelor similare cursuri cu cari s'a au= reolat Universitatea Cernăuțeană ; *Astra Bucovinei* (Societatea de cul= tură), deținînd un real și (ni se pare) unic record cu *Universitatea liberă* ; *Societatea Doamnelor Române*, care printre academiile **) sale muzicale—unde am putut savura cîntul d=lor lor Octavia Lupu= Morariu, Elise Tabacaru, F. Tarnavski și Liviu Halip, ca și instru= mentele d=lor lor D=na prof. Heda Halițchi (pian), Mircea Hoinic (violoncel), M. Pârlea (vioară) și Leca Morariu (violoncel)—ne=a dat

*) Cf. editorialul acestui Nr. „Făt=Frumos“.

**) Elei ! Unde sunt timpurile celor *Academii*, organizate de Societ. „Ar= monia“ ?

conferințele Dr. Silvia Bălan și Leca Morariu; *Universitatea muncitorească* cu d. p. magistrala conferință a reputatului Gh. Vântu — toate și toți afirmând aceeași intensă culturalitate bucovineană de totdeauna, despre care — nu uităm — competența lui Leca Morariu *** glăsuia că: „proporționată la redusul coeficient al populației românești, întrece intensitatea altor provincii românești“.

El. P.

* * *

În semnul Bucovinei culturale. — D-l I. I. Nistor, plastic exponat al Bucovinei culturale, ne-a mai dat (în *Analele Acad. Rom.*) următoarele: *Tudor Vladimirescu și Sfânta Alianță* 1940, *Ucraina în oglinda Cronicelor moldovenesti* 1941, *Românii în Transdanuvia* 1941, *Lucius Aproxianus, Eroul Țării Șipenișului* 1941, *Basarabia sub gospodăria românească* 1941, *Autohtonii Daco-Romanilor în spațiul Carpato-Dunărean* 1942, *Miron Costin, Vieața (= Viața) și opera* 1942.

* * *

„Armonia“. — Ne îngăduim a ne constitui în obștesc ecou întrebându-l din nou pe d-l Amuliu Liteanu, președinte al Armoniei: E oare 'n adevăr nevoie să fredonăm *bolintineanul* vers din *Daniil Sisastrul*?

* * *

Tineret publicisticant. — Foarte fericită crescândă conversiune a Revistei „Elena Doamna“ (Nr. 3) dela Liceul d-nei Dr. Eugenia Tarangul — înspre *realele* posibilități publicistice ale mărunțișurilor școlare — cu articole ca: F. Căileanu, *Mareșalul conducător în mijlocul nostru*, G. Loghin, *Doamna Elena Cuza*, Livia Țopa, *Plantele medicale din Bucovina*, Astra Țopa, *Plante carnivore* etc. și cu cronici ca cele semnate Adriana Popovici și Lileta Vargă. — Proeminentul Liceu „Aron Pumnul“ (condus — ieri — de Em. Iliuț, astăzi de Dr. V. Săveanu), cu profesori ca Dr. N. Tcaciuc-Albu, Dr. Al. Bocănețu, Dr. Traian Cantemir..., firește, nu putea rămâne în afara instituțiilor cari țin să-și îndrumeze odraslele și'n duh publicistic. „Revista Aron Pumnul“ (Nr. 1), impresionantă prin cultul Eroilor bucovineni (cei mai recentii): *Liviu Blându, Dumitru Pepelea, Silvestru Coniac* — și nouă și cu atenția acordată folclorului — avis celorlalți amatori de... versomanie!

L. M.

* * *

Institutul „Cernăuți“. — Dela reorganizarea sa (22 Sept. 1941). Institutul „Cernăuți“ înregistrează următoarele realizări: 1) Șase ședințe (lunare: la 5/III, 25/IV, 7/V, 4/VI și extraordinare; la 19/III și 8/V — în aceasta d. Dr. Ambros Comoroșan conferențind d. *Portul țăranului român*) și 2) Publicarea *Buletinului „Cernăuți“*, continuare a *Bulet. Institutul de literatură* cu fascic. 18 (Leca Morariu, *Veronica Micle*) și fascic. 19 (Traian Cantemir, *Cezara și Luceafărul lui Eminescu*).

Au cetit comunicări: în Șed. I d-nii Leca Morariu (2), Aug. Z. N. Pop (3), Dr. Milan P. Șesan (1), Dr. N. Tcaciuc-Albu (1); în Șed. II d-nii Leca Morariu

*** Leca Morariu, „*Astra Bucovinei*“ Cernăuți 1941, pag. 1.

(3), A. Z. N. Pop (3), Aurel Vasiliu (1), E. Ar. Zaharia (1), Dragoș Vitencu (1); în Șed. III d-nii: Dr. Teodor Bălan (1), Dr. Christea Geagea (1), Dr. Alois Grigorevici (1), Leca Morariu (2), Aurel Vasiliu (2); în Șed. IV d-nii: Alfred Klug (1), Leca Morariu (2); în Șed. V d. Dr. Ambros Comoroșan (1) — Conferință; în Șed. VI d-nii Dr. Max Hacman (1), Dr. Victor Morariu (1), Dr. Alois Grigorevici (1), Leca Morariu (3), Aug. Z. N. Pop (?), Aurel Vasiliu (1), Alex. Vitencu (1). Parte din aceste comunicări au și fost publicate; d. p.: Leca Morariu, *Primul „volum” = Creangă și descântec lui* în „Cetatea Moldovei” 1942; *Marginalii* în „Revista Bucovinei” 1942; *Pentru viitoarele ediții Eminescu* în „Buletinul „Mihai Eminescu” 1942; *Pentru adevăratele ediții Eminescu* ibidem; *Și iarăși autenticul Eminescu* ibidem; *Iracleie Porumbescu, neștiut (?)* în „Făt-frumos” 1942; *Encida lui V. Bumbac* ibidem; — Victor Morariu, *Un prozator bucovinean: Gh. H. Cârțu, Bălăcenii* în „Făt-frumos” 1942; — Aug. Z. N. Pop, *Foxăncanu Eminescu* în Bulet. „Mihai Eminescu” 1942; *Adaos... „La steaua”* ibidem; *O traducere după Wernicke* în „Rev. Bucovinei” 1942; — Aurel Vasiliu, *Pumnuleană oficină de copiiști* în Bulet. „Mihai Eminescu” 1942. — Fapt care dovedește cât de urgent=necesară e publicarea unui amplu Buletin al acestei Instituții academice.

Membrii externi au prezentat următoarele comunicări: d. G. T. Kirileanu (Piatra-Neamț), *Alecu Rusu, personagiu într-o piesă teatrală* (după un vechiu manuscris); Nec. Stețcu (Roman), *Al. Russu în timpul Unirii Principatelor*; A. G. Stino (Fălțiceni), *M. Sadoveanu, elev de școală primară la Fălțiceni* (publ. în „Făt-frumos” 1942); G. Ursu, *Cenacluri literare la Tecuci* (publicat ibidem 1942).

Institutul a comemorat solemn amintirea decedaților membri onorifici Dr. Corneliiu Gheorghian și Dr. Giulio Bertoni. A conferit apoi în mod postum: *membria onorifică* scriitorului Ion Ciocârlan și filologului-folclorist Dr. Matthias* Friedwagner (autorul operei *Rumänische Volkslieder aus der Bukowina*, 1940); și *membria activă* regretaților Filimon Taniac și Peter Tomaschek.

La 8 Iunie 1940, Institutul „Cernăuți” număra: 20 membri onorifici și 74 membri activi (dintre cari 4 fiind și membri onorifici) — deci 90 membri. Membri decedați: 6.

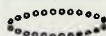
O. L.=M.



Dela Administrația Rev. „Făt-frumos”

Incasările noastre, dd.: prof. Aurel Barbier, 19/VII: 300 lei; prof. univ. I. Simionescu, 30/VII: 200 lei; George D. Lahu, 2/VIII: 200 lei; Tache Papahagi, 5/VIII: 50 lei; prof. I. Hășeganu, 7/VIII: 200 lei; prof. G. Dimitriu, 21/VIII: 100 lei; G-ral. Nic. Sc. Negreanu, 28/VIII: 200 lei; prof. Ion Armean, 4/IX: 100 lei; Păr. Leon Roșca, 1/X: 200 lei; Păr. Ioan Tipa, 1/X: 200 lei; insp. Nicodim Ițcuș, 2/X: 200 lei; d. Valerian Dobosș-Boca, 12/X: 500 lei P; ăr. N. Lăzărescu, 30/X: 300 lei; prof. Dr. N. Tcaciuc-Albu, 10/XI: 200 lei; dir. școl. Emilian Vasilescu, 15/XI: 200 lei; Aurel G. Stino, 27/X: 100 lei; lector bis. Năxim Boșcoian, 5/XII: 100 lei; D-ra Oltea Corvin, 6/XII: 200 lei; dir. Leonida Bodnărescu, 17/XII: 200 lei; dir. Dr. I. Nandriș, 18/XII: 200 lei; Spitalul Central, Cernăuți, 18/XII: 200 lei; prof. Nec. Stețcu, 23/XII: 300 lei.

O. L.=M.



Abonamentul:

În Țară: 300 lei pe an

În Străinătate: 500 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 150 lei pe an

CUPRINSUL:

<i>Leca Morariu</i>	Întru pomenirea lui Miron Costin
<i>Liviu Marian (și L. Craioveanu)</i>	„Prietenii“ (Creangă și Eminescu)
	Versuri
<i>G. T. Kirileanu</i>	Limba veche și'nțeleaptă
* * *	Noui cititori și adăugători ai noștri
<i>Ă. V. Sânger</i>	Țara Fagilor (Versuri)
<i>Liviu Marian</i>	Sacagiul Sucevan (Sfârșit)
<i>Olavian Sorocean</i>	Gebet (trad. din Goga)
<i>G. Ursu</i>	Cenacluri literare la Tecuci
<i>G. Ursu</i>	Marea (Versuri)
<i>George Pătrăuceanu</i>	Și-avem în sânge aprig sânge dac (Versuri)
<i>Dr. Alfred Klug și Victor Morariu</i>	Vitrina cărții
<i>Elena Popescu, Leca Morariu</i>	
și <i>Octavia Lupu-Morariu</i> . .	Cronică
* * *	Dela Administrația revistei „Făt- frumos. — Bibliografie



Atenție ! Abonamentul urcat !

BIBLIOGRAFIE

Cărți

- Leca Morariu**, *La munte*, Iași 1942 (Bibl. „Făt-frumos“ Nr. 12).
- Soc. p. cultură**, *Raportul general pe anii 1939—1941*, Cernăuți 1942.
- Augustin Z. N. Pop**, *Din Eminescu necunoscut*, Cernăuți 1942.
- Alex. I. Ciurea**, *Leon Gheucă, Episcop de Roman...*, Chișinău 1942.
- C. Turcu**, *Un călător german... prin județul Neamț: Wilhelm von Kotzebue*, Piatra-Neamț 1942.
- Símion Reli**, *Legăturile Episcopului Melchisedec cu Bucovina*, Roman 1942.
- Milan Șesan**, *Raportul Episcop. Melchisedec cu confesiunile creștine*, Roman 1942.
- Const. Solomon**, *Calistrat Hogaș, Contribuții la biografia sa*, Iași 1942.
- Const. Turcu**, *Un blestem original...*, Iași 1942.
- Petru Iroaie**, *Natură și sens popular românesc*, Iași 1942.
- P. Iroaie**, *Sulla poesia popolare italiana*, Iași 1942.
- G. Bezviconi**, *Costache Stamati, Familia și contemporanii săi* (Prefață de A. Gorovei), Iași 1942.
- G. Bezviconi**, *Legăturile familiale ale lui A. C. Cuza cu Basarabia* (Iași 1942).
- Dimitrie Macrea**, *Circulația cuvintelor în limba română*, Sibiu 1942.
- Dr. S. Reli**, *În jurul unei vechi catedrale a Mitropoliei din Suceava*, București 1941.
- Aurel Cosmoiu**, *Geneza mitului*, București.
- Ion I. Nistor**, *Autohtonii Daco-Romanilor în spațiul Carpato-Dunărean*, București 1942.
- Ion I. Nistor**, *Miron Costin. Viața și opera*, București 1942.
- Rudolf Gassauer**, *Beiträge zur Kulturgeschichte der Bukowina*, München 1941.
- E. Lukinich și L. Tamas**, *Archivum Europae centro-orientalis*, Budapesta Tom VII fascic. 1—3, 1941.
- A. Langfors și P. Katara**, *Neuphilologische Mitteilungen*, Helsinki, XLII 1941 Nr. 1—8.